

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 5. (65.) évf.

7-8. szám, 1994 július-augusztus. Ára 150 lej.

Az emberi jogok és a vallás

A konferencia munkálatait mindennap reggeli áhítattal kezdtük. Az első nap, kedden egyházunk képviselői: Máthé Sándor brassói, Kedei Mózes székelyudvarhelyi és Kovács István sepsiszentkirályi lelkészek végezték a szolgálatot, majd szerdán a svájciak, csütörtökön a hollandok és pénteken az angolok kerültek sorra.

A konferencia végeztével a záróáhítaton pedig Helen Wüscher titkárnő vezetésével és Máthé Sándor esperes részvételével a konferencia munkálatainak zavartalan lebonyolításában segítkező teológiai hallgatók szolgáltak. Jó munkájuk dicséri őket: Pap Mária, Miklósi Vári Katalin, Kocs Júlia, Bencze Franciska (Budapestről), Krizbai Béla, Kriza János, Molnár Lehel, Czire Szabolcs és Lázár Levente.

A konferencia témájának teológiai alapvetését dr. André Gounelle Montpellier-i (Franciaország) teológiai tanár és Robert Traer az IARF főtítkára végezték el.

Gounelle professzor miután rámutatott arra, hogy a vallásos hit és az emberi jogok nem mindig állottak összhangban, tekintettel a hit gyakran kizárólagos és türelmetlen voltára, három alapvető emberi jog bibliai alapját próbálta megkeresni: az élethez, szabadsághoz és az igazsághoz való jogokét. Előadását ezzel a megállapítással zárta: *"a Biblia üzenete, amint azt felfogom, és a kereszténység teológiai alapelvei, ahogyan azokat értelmezem, elvezetnek az emberi jogokhoz. Nagyon sokan elfogadják és védik az emberi jogokat anélkül, hogy vallásos hitük lenne. Nekünk lehet és kell is hozzájuk csatlakoznunk fenntartás nélkül, mivel az evangélium és az emberi jogok egyeznek felfogásunkban, vagyis, hogy az ember testvérisége felülmúlja a válaszfalakat, legyenek azok kulturálisak, vallásiak vagy nemzetiek."*

Traer főtítkár korunk kihívásairól beszélt az emberi jogokkal kapcsolatban. *"Kettős kihívással állunk szemben: egyrészt korunk eszményei, másrészt hibó, fakadó elkötelezé-*

Az Unitárius Világszövetség - IARF - 1994. július 18-23. között Kolozsvárt tartotta teológiai konferenciáját, egyházunk és a Titkárság szervezésében. A konferencia színhelye a Protestáns Teológiai Intézet volt, ahol a résztvevők elszállásolást és kosztot kaptak, s ahol a munkálatok is folytak. Amint a címből is kiderül, a konferencia témája korunk egyik legidősebb és egyben égetőbb kérdése volt. A résztvevők Európa különböző országaiból jöttek, s bár az Egyesült Államokból is voltak jelen, mégis elsősorban kontinensünk összefüggésében került a kérdés megvilágításra.

sünk készítenek az emberi jogok támogatására. Erőszakos háború, éhség, etnikai tisztogatás és vallási türelmetlenség teszi szükségesebbé az emberi jogokért való küzdelmet, mint bármikor. Ugyanakkor nagyobb együttműködés a különböző vallási tradíciók képviselői között és az emberi jogok fenntartása saját közösségeiken belül egyre bátorítóbbá teszik az emberi jogokért folytatott harcunkat."

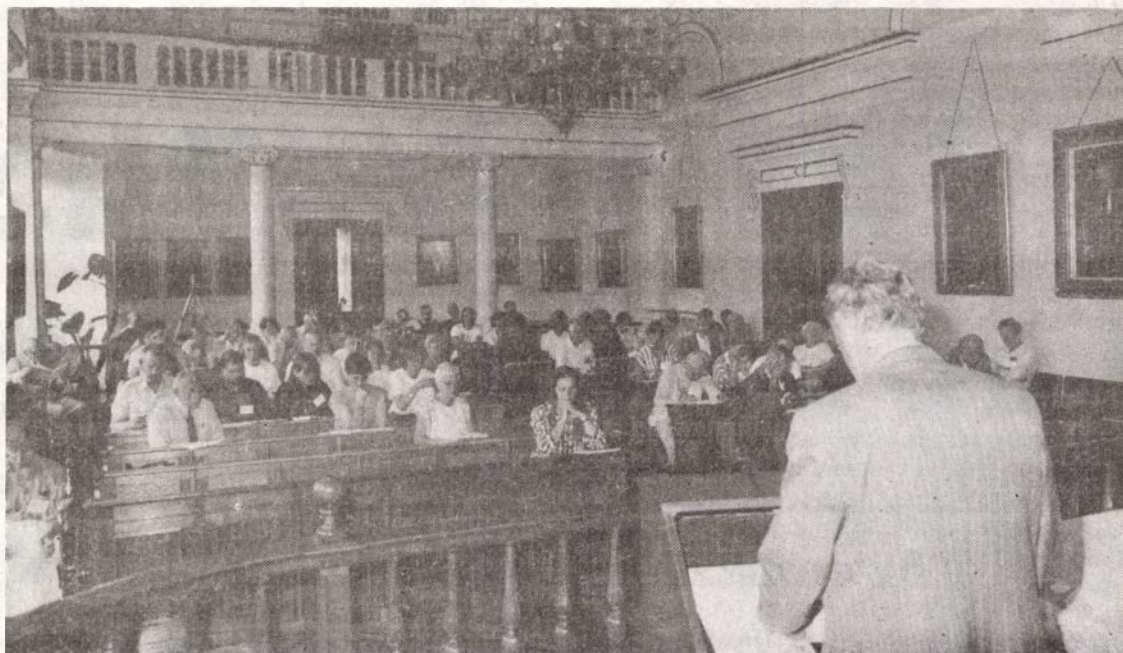
Hangsúlyozta, hogy "a vallás támogatása nemcsak alapot teremt az emberi jogok számára, ami

másként csupán csak egy sajátos kultúra és kor konszenzúsanak tűnhet, hanem lefordítja az emberi jogok követelményeit a különböző vallási és kulturális hagyományok erkölcsi és szellemi nyelvezetére, s ezáltal lehetővé teszi egyre több ember számára, hogy úgy tekintse ezeket a jogokat, mint saját örökségét."

"Az IARF törekedni fog, hogy a konferencián megfogalmazott alapelveket gyakorlatba ültesse át. Ugyanakkor folytatni fogja tagsoportjainak támogatását olyan országokban, ahol a vallásszabadság fenyegetett helyzetben van, vagy szigorúan korlátozott. Ezenkívül segítyt nyújt az alkotó vallásközi tevékenységének támogatására mindezekben a helyzetekben. Végtül tájékoztatni fogja a tagsoportokat a vallási vezetők konstruktív törekvéseiről."

Az egyház és az állam viszonyát az emberi jogokkal való kapcsolatukban az egyes országok tagsoportjainak képviselői tárgyalták előadásaikban.

Egyházunk részéről három előadás hangzott el. Először dr. Erdő János főjegyző előadását említtem "Az erdélyi unitáriusok küzdelmei az emberi jogokért" címen. Történelmi alapvetését végezte el és mutatta fel annak a több évszázados küzdelemnek, amely ebben a vonatkozásban osztályrészül jutott s amely igen sokszor a megmaradásért folytatott küzdelem volt. "Az unitáriusok célja mindenekelőtt a vallásszabadság és a személyi szabadság magvalósítása volt, vagyis türelem a vallási és az emberi élet felmerülő eltérő nézetekkel szemben. Ké-

A konferencia ülészaka

sőbb a hangsúly a vallásszabadságról áttevődött az emberi jogokra, mint az emberi méltóság társadalmi feltételeire. Természetes, hogy a vallásszabadságot alapvető emberi jognak tekintették, minthogy ez hiük lényegéből fakadt."

Dr.Szabó Árpád teol. tanár "Az egyház és az állam viszonya" címen tartott előadásában elméleti megközelítésben tárgyalta a kérdést és megállapította: "Az egyház és az állam közti viszony tárgyalásakor abból az előfeltételezésből kell kiindulnunk és tartanunk szem előtt, hogy a vallásszabadság államával van dolgunk, amely egyben az emberi jogok állama is. Már nem az államgépezet működése, nem egy önálló ideológia áll az állam alkotmányos alapjának közép-pontjában, hanem az emberi méltóság. És talán egyetlen államalakulat sem ismerte fel olyan világosan a múltban, mint a modern, az emberi jogok állama, hogy a szükség, a fájdalom, az éhínség mennyire károsítják az emberi méltóságot. Ezért éppen az emberi méltóság fogalma az, amelyik egyúttal megmutatja, hogy az egyház és állam szétválasztásakor miként következhet be a feladatok egyidejű felvállalása, anélkül, hogy a kettő bármelyike elveszíthetné identitását."

Dr.Tokay György országgyűlési képviselő a rendező bizottság felkérésére "Társadalmi háttér és emberi jogok Romániában" címen tartott előadást. Bevezetőjében felmérte az 1947-1989. közötti kommunista diktatúra időszakának történetét és arra a megállapításra jutott, hogy "Ötven év alatt (Romániában) felszámolták és szétzúszították a polgári társadalom alapvető értékeit s az ezekbe vetett hitet. Az emberi lét alapvető értéke a biztonság lett. Vitathatatlan, hogy az értékek felszámolása szisztematikus, átgondolt tevékenység volt, amely a vallás erkölcsi normák szétzúzásával kezdődött, a szabadság és az egyén értékeinek teljes szétzúzásával fejeződött be. E folyamat fontos eleme volt a jog és a jog alapintézményeinek megsemmisítése."

Világos mindannyiunk előtt, akik ebben az országban élünk, mondotta dr.Tokay, hogy "bármiféle normalizálódási folyamatnak szükségszerűen fel kell ölelnie egyrészt az emberi jogi normákat (mint hatályos jogszabályokat), másrészt a jogállam rendeltetészerűen működő intézményrendszerét, amely a jogszabályokat élettel tölti meg."

A külső - jogi-társadalmi - változások mellett, amelyek az alapot hivatottak megeremteni, az előadó szerint lényeges javulás e téren csak akkor érhető el, "ha lezajlik a belső forradalom (Vaclav Havel), az a változás, aminek az emberek tudatában kell lejátszódnia. A diktatúra félszázada után a társadalomnak magához kell térnie és az egyének fel kell vállalnia a személyiséggel járó értékeket és kockázatokat is. Újra értékközpontivá tenni a régió gondolkodásmódját - nem könnyű feladat. A minimális létbiztonság, a kockázat nem vállalásának a filozófiája az a lélektani gát, amelyet át kell törni. S meg kell találni az utat az értékek felé, s az értékek közül is elsősnek a legnagyobb értékhez, a hithez kell visszataláljunk."

A magyarországi helyzetet Szent-Iványi Iona lelkesítő, valamint Helen Hartnell és George Chryssides előadásai világították meg. A svájci Max Ulrich Balsiger, a franciaországit André Gounelle, az angliait Alan Ruston és Cliff Reed, az észak-írországit David Steers, a hollandiait Eric Cossee, az oroszországit Alexij Kindrach ismertették meg értékes előadásaikban a hallgatósággal.

Érdekes előadást tartott dr. Bernard Reymond Lausanne-i (Svájc) teológiai tanár "Az egyház és az állam közti viszony építészeti motívumai" címen. Günther Gebhardt a Vallás és Béke Világtanács részéről a szervezet emberjogi vonatkozásában kifejtett gazdag tevékenységét ismertette.

Egyik délután Anikó és Donald Szántó Harrington számoltak be munkaértekezlet keretében Homoródjánosfalván szerzett tapasztalataikról és a falufejlesztésben elért eredményeikről.

Az előadásokat munkacsoportokban folytatott megbeszélések követték, ahol a résztvevők mindenike bekapcsolódhatott a munkába és elmondhatta személyes meggyőződését és tapasztalatait. A munkacsoportok vezetői aztán plenáris ülés keretében ismertették megállapításaikat és javaslataikat, amelyeket a szövegező bizottság aztán figyelembe vett a zárónyilatkozat megfogalmazásánál.

A konferencia két nyilatkozatot fogadott el: egyet sajátosan a romániai helyzetre való tekintettel, amelyet itt most közlünk, és egy másikat, amelyben teológiailag kifejti álláspontját a főtémával kapcsolatban, s amelyet minden IARF tagsopornak megküldött.

A résztvevőknek alkalmuk nyílt a program keretében megismerkedni az erdélyi unitarizmus kolozsvári történelmi műemlékeivel, elsősorban templomunkkal és magával a várossal is, amelyben még ott vibrált a július eleji feszültség a Mátyás-szoborral és a főtéri ásatásokkal kapcsolatban.

Szombaton, 23-án reggel a résztvevők egy része kirándulásra indult, amelynek során meglátogattuk Tordán elsőként a r.kat. templomot, a tordai országgyűlés egykori színhelyét, majd az unitárius templomot és meghallgattuk Fazakas Ferenc lelkész ismertetését az egyházközösség múltjáról és jelenéről. Következő megállónk Csokfalva volt, ahol Benedek Jakab lelkész, a gyülekezet gondnoka és tagjai fogadtak, és szép templomuk meglátogatása után megvendégelték a lelkési lakás udvarán. Kora dél-

utáni órákban érkezünk Szovátra, ahol a két nap alatt szállásunk volt. Ehéd után érdekes kirándulásban volt részünk, amikor meglátogattuk a parajdi sóbányát és meghallgattuk a főmérnök nagyon érdekes ismertetését. Másnap, vasárnap a Nyárad mentére mentünk és a nyárádszentmártoni gyülekezet vendégei voltunk. Közösen vettünk részt az istentiszteleten, amelyen John Buehrens, az amerikai Unitárius Univerzalista egyház elnöke prédikált. Istentisztelet után még hosszú ideig élveztük a lelkészpár Varga Sándor és felesége, valamint a gyülekezet tagjainak vendégszeretetét. Délután Korond következett. A templomban Farkas László lelkész és felesége ismertette az egyházközösség történetét és jelen életét, sok érdekes szokás felmutatásával gazdagítva a beszámolót. Ezután egy unitárius keramikus házát és műhelyét kerestük fel, ahol vendégeink megismerkedhettek a híres korondi fazakasság művészetével.

Beszámolómat azzal zárom, hogy igen érdekes és gazdag élményű konferencia résztvevői lehettünk. 1977 után a hozzánk látogatók ez alkalommal is meggyőződhetek, hogy unitárius egyházunk és népünk élő hittel és cselekvő élettel veszi fel a múlt örökségének felmutatása mellett a jelen kihívásait és kész vállalni a ráeső részt a jövő építésében.

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

AZ IARF Európai Konferenciájának NYILATKOZATA

A Romániai Unitárius Egyház meghívására az IARF-Unitárius Világszövetség konferenciát tartott Kolozsvárt, a Protestáns Teológiai Intézetben, 1994. július 18-22. között "Vallás és emberi jogok Európában" témával. A konferencián különböző vallási közösségek tagjaiként az alábbi országokból vettek részt: Ausztria, Cseh Köztársaság, Franciaország, Hollandia, Észak-Irország, Magyarország, Nagy Britannia, Németország, Oroszország, Románia, Svájc és Amerikai Egyesült Államok.

A konferencia folyamán megvizsgáltuk a különböző országokban meglévő emberjogi kérdéseket. Megállapítottuk, hogy az európai országok kormányainak legtöbbje elfogadta és jóváhagyta a nemzetközi és európai emberjogi egyezményeket, de mindezek ellenére komoly kérdések várnak a teljes megvalósításra az egyéni és közösségi jogokat illetően. Ezért kijelentjük, hogy támogatjuk az alapvető emberi jogokat, úgy amint a nemzetközi jog meghatározza és hitfelfogásunk tanítja azokat, és egyben elkötelezzük magunkat, hogy dolgozni fogunk megvalósításukért mind saját országunkban, mind Európában.

Románia elfogadta az 1948-as Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, az 1950-es Emberi Jogok Európai Egyezményét, az 1966-os Nemzetközi Szerződéseket a polgári és politikai jogok, valamint a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokat illetően, és az 1975-ös Helsink-i Záró Nyilatkozatot. Ennek ellenére tudomásunk szerint Romániában ezek az egyéni és kollektív jogok még nem valósultak meg teljesen.

Ezért kérjük a kormányzati szerveket, hogy a törvény igazság-elveit terjesszék ki Románia valamennyi állampolgárára, beleértve a nemzeti és vallási kisebbségeket is. Továbbmenően, kérjük Románia állampolgárait, hogy dolgozzanak együtt egy igazságos és szabad társadalom felépítésén azáltal, hogy támogatják az alapvető emberi jogokat, és kezdeményezéseikkel segítsék elő a kölcsönös egyetértést és tiszteletet a különböző vallási és kulturális örökségű román állampolgárok között. Reméljük, hogy a vallási közösségek vezető szerepet vállalnak az együttműködés kezdeményezésében, mi pedig megfogadjuk, hogy saját országunkban támogatni fogjuk a hasonló erőfeszítéseket.

Romániában, éppúgy mint Európában mindenhol, támogatjuk a törvény előtti egyenlő védelmét a vallási közösségek jogainak: a törvénytelenül elkobzott egyházi javaik visszaadására vagy kárpótlására, gyermekeik anyanyelvükön való nevelésére és a vallási és kulturális műemlékek védelmére.

Közülünk azok, akik most távoztak Romániából szép emlékeket visznek magukkal látogatásukról. Miután hazatérünk, megpróbálunk az emberi méltóság eszményi látomásához méltóan élni, úgy amint azt hitfelfogásunk és a jelenkori emberjogi törvények megfogalmazzák. Azok, akik itt maradnak, keresni fogják, hogy hasonló módon éljenek és cselekedjenek.

Kolozsvár, 1994. július 22.

AZ EGYETEMES LELKÉSZKÖR MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATÁNAK ALAPELVEI (2. rész)

Amit most teszünk, az nem más, mint egy 100 esztendővel ezelőtt elkezdett tevékenység folytatása, továbbfejlesztése kíván lenni.

Újra kell rendezzük sorainkat, újra kell szervezzük a magunk életét, lelkesi életét.

Első lépésként meg kell alkossuk a magunk működésének szabályzatát, amely majd minden lelkesre nézve kötelező erővel kell bírjon, aki elfogadja azt, aki tagja kíván lenni a lelkeszkörnek. Ezzel már azt is éreztetni kívántam, hogy olyan lelkeszt is el tudok képzelni, aki nem lelkeszköri tag.

A cél ma is az, hogy ennek a hagyományának a vonalán továbbhaladjunk. A cél az, a lelkesek érdeklődése az egyetemes egyház ügye iránt felélenküljön. A cél az, hogy érdekelve érezze magát minden lelkes a közös tevékenységben, hogy lássa minden lelkes - jobban, mint eddig -, hogy személyének milyen fontos jelentősége van, hogy véleményének *hatása* lesz a közösségre és eredménye állásfoglalásának.

A szabadságnak, a szabadságvizsgálatnak, a szabad véleménynyilvánításnak is meg van a maga hagyománya egyházunkban. A vallásszabadság kihirdetésének tényével mi dicsekedhetünk - unitáriusok.

Egyfelől a vallásszabadságnak köszönhetjük létünket, fennmaradásunkat. Nem véletlen, hogy a szabadelvű egyházak világszövetségének régi tagjai vagyunk.

Ismerem a szabadság átkát is. Éppen a mostani időben ismerhettük meg, amikor a szabadság okozza azt a sok összevisszaságot, ami van körülöttünk, közöttünk. Mégis a szabadságot nevezem meg olyan tényezőként, amelyre szüksége van a lelkesi karnak. Hogy legyen szabad szólan a gyűléseken - még ha az elnökség nem ért vele egyet. Legyen szabad megírni egyházi lapjaink számára, és az jelenjen is meg, még ha a szerkesztő nem is ért vele egyet.

Tudom azt is, hogy fennáll majd ezért a káosz veszélye, ahogy láthatjuk ezt más egyházakban vagy a politikai porondon, de mégis a túl egyhangú gyűlések, túl egyhangú választások - amelyek szinte titokban zajlanak sokszor le -, a túl egyhúron pendülő sajtó: igen uniformizált és hiányzik belőle az élet, amely tele van elentmondással. De az ellentétek harcából bontakozik ki az igazság megközelítése, amely a két ellentét között van valahol.

Ma is vannak nyakunkba szóztatott feladatok, amit el kell végezzünk, mert az van írva a levélben, hogy az Isten minket erre kiválasztott. Tudom: önmagunk, egyházunk, népünk érdeke, de ha én nem érzek isteni ihletést egy tudományos munkához, akkor kényszer az

nekem. Különben is 1989 óta mindenki a lelkeszeken "fejődik": újságszervezés-től az idegvezetői tisztig mindenre elő lehet venni minket. Elismerem, hogy szükség van reánk, de szabadon választani a feladatok közül azt, ami magától jön, annyit, amennyit elbírnak az emberek. Azt is tudom, hogy a szabadságra még nem értünk meg mi sem, de várni kellene, hogy megérjünk.

Elfogadható, hogy minden jó, amit a Főhatóság igényel, amire utasít, de egy kis szabadság mégis jótékonyan hatna az érdektelenség ellen, ami a lelkesek körében létezik.

Látom, hogy minden szülő, minden nevelő sulykolja a növendékre a jót, szájába rája a jótanácsot. A növendék meg is tanulja, de alig-alig fogadja el, teszi magáévá. Előbb neki is végig kell menni az úton, előbb ő is meg kell égessen a száját, hogy megtanulja azt, amit a tapasztaltaktól "csak úgy" nem fogadott meg.

E mostani konferencia értéke abban van, hogy ezt nem a Főhatóság kezdeményezte, hanem a lelkesek közül indult el a kezdeményezés. És a gyűlés levezetése, jegyzőkönyvének megírása, határozatainak továbbítása sem a hivatalos egyházkormányzati szervek gondja, hanem a lelkesek által választott testületé.

Az önmagunk által hozott határozatok az egyetemes egyház érdekéért kell szolgálniuk, de annak végrehajtása nem azért kellene kötelező legyen, mert a Főtisztelendő Püspök Úr vagy a Főjegyző Úr megdorgál, a tanácsos úr pénzbürréggel sújt, hanem azért mert *szégyellnők* egymással szemben másképpen tenni. A szabadság légkörében kialakulhatna az egészséges közvélemény, amely a legnagyobb fejelemző erő lehetne.

A cél az, hogy a lelkeseknek legyen egy olyan fóruma, ahol mindenki okosan, higgadtan és nem mámorosan és durván elmondhatja azt, amit a pohár mellett mondana barátjának és megteheti hivatalosan is, amit a köz érdekében szeretne megtenni. Esetleg a sajtó mód szerét ajánlhatja, amit meghallgatnak és el is fogadhatnak.

Így a Lelekeszkör behatolna az egyetemes egyházi vezetébe. Természetesen ténnetné mindezt azzal a "játékszabálynak" az elfogadásával és tiszteletben tartásával, *hogy nem akar az egyházban külön egyház lenni*.

A mi egyházunk elég kicsi ahhoz, hogy erejét szétaprózzuk és elég demokratikus alapon áll ahhoz, hogy ne nevezzük hatalomnak. Mégis ez utóbbi fogalmat kívánom segítségül hívni, hogy mondandómat kifejezhessem.

Onnan indulok ki, hogy mi mindnyájan (vezetők és becsatoltak) szóban és

írásban ezt a kifejezést szoktuk használni: F ő h a t ó s á g.

A hatni ige alatt azt értjük, hogy valaki vagy valami a természetének megfelelően működik, változásokat idéz elő, irányító ereje van, érvényesül, illetve érvényt szerez magának, a maga akaratának.

A hatalmas melléknév azt érzékelteti, hogy az átlagosnál sokkal nagyobb, nagyon nagy erejű, nagy hatalmú.

A hatalmaskodik ige pedig azt jelenti, hogy hatalmával visszaél, túllépi a neki adott hatalom határát.

A hatóság egy önálló jogkörű hivatal, intézmény.

A Lelekeszi kör nem lehet hatóság, de az a demokrácia, amelynek továbbvitelét óhajtuk - azt jelenti, hogy a Főhatóság ossza meg hatáskörét azokkal is, akik szorosan nem tartoznak a Főhatósághoz. A hatáskör megosztása, kiszélesítése a felelősség és a munka megosztását is jelenti. Jelenti továbbá egy *kontrol* tényező bekapcsolását, amely kiegészíti, sőt segíti a hatósági *önkontrol*t. Utat engedve a pluralista tényezőknél, azok működésének, megmenekül attól, hogy monolit hatalom legyen.

1/ A Lelekeszkör a lelkesek érdekeit védi, egy konstruktív ellenzéki szerepet vállalhat, de *a lelkesek érdeke nem állhat szembe az egyetemes egyházi érdekekkel*. Az ellenzéki szerep nem okozhat kárt az egyetemes egyháznak.

Javaslom tehát, a hagyományra való tekintettel, hogy érdekvédelmi szervezetünk neve maradjon meg, legyen ezután is **EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR**. A körökben is alakuljon meg a lelkeszkör, melynek neve legyen például: Székelykeresztúri Unitárius Lelekeszkör, Maros-Küküllői Lelekeszkör, Székelyudvarhelyi Unitárius Lelekeszkör, Sepsiszentgyörgyi (vagy Háromszéki) Unitárius Lelekeszkör, Kolozs-Tordai Unitárius Lelekeszkör.

2/ A lelkeszkör tagjai önkéntes alapon szerveződjének, de csak a szolgálatban levő felszentelt (felavatott) lelkesek közül, akik felvételi kérésük alapján kötelezik magukat az egyetemes lelkeszkör által megállapított tagsági díjak rendszeres fizetésére.

Megfigyelő, tiszteletbeli tag, vendég, tanácsadó minőségben az értekezleteken, konferenciákon a hivatalos egyházi vezetők, illetve a Főhatóság megbízottja mellett jelen lennének a kör felügyelő gondnokok, a nyugdíjas lelkesek, nőszövetségi, ifjúsági képviselők és *teológiai hallgatók*, *gyakorló segédlelkesek*, iskolai előjárók, teológiai tanárok, énekezők, akiknek meghívása az elnökség feladata lenne.

3/ A lelkész kör vezetőit titkos szavazással személyesen gyakorolva választánák a tagok a gyűléseken.

A tisztí kar összetételére javaslom: elnök, alelnök, jegyző, pénztárnok, (esetleg) szerkesztő (amennyiben lap-szerkesztésre is lehetőség lesz).

Eszerint az ügyvezetés a következő lenne: egy bekötött jegyzőkönyvben, füzetben a jegyző minden gyűlésről jegyzőkönyvet írna és megfelelő aláírással a való hitelesítéséről gondoskodna. A felterjesztendő ügyekről vagy átiratokról jegyzőkönyvi kivonatot vagy másolatot készítené és továbbítaná az illetékes helyekre (Főhatóság, körök stb.)

A pénz (tagdíjak és más jövedelmek) kezelése pénztárnapióban a pénztárnok feladata lenne, aki évenként vagy közkívánatra bármikor jelentést tenne a pénztári helyzetéről.

Az elnök kezében lenne a pecsét, ő intézkedne, döntene minden fontos kérdésben, ő hívná össze a gyűléseket stb., aláírásával látná el az összes okmányokat (a jegyzővel együtt).

Tehát egy működőképes hivatalra lenne szükség, amely már ma megkezdendé tevékenységét, s akkor nem kellene keresni a gyűlés jegyzőkönyvét, mint az első gyűlésünkét, ahogy keresték.

A hivatali helyiség az elnök lelkészi irodája lenne, egyben a lelkész kör ideiglenes központja is. Az irattár a jegyzőnél, a levéltár majd a körí, -illetve a központi levéltárban nyerne elhelyezést.

4/ Lelkészköri gyűlések negyedévenként lehetné tartani, ahogy eddig is volt. Tárgysorozatának összeállítása a lelkészköri vezetőség feladata lenne, az egyházi hatóság utasításának figyelembe vételével. A tárgykör és az előadó személye megválasztásában is a lelkész véleménye kellene az irányadó legyen.

Egyetemes lelkészi konferenciát évenként egyszer (kétszer?) kellene tartani, az egyes körök által javasolt tárgysorozattal, amit az elnökség állapítana meg. Az egyetlen egyházi kiküldött ezeken a konferenciákon a Főhatóság utasításait, felhívásait közölné, külön tárgysorozati pontban.

Ne felejtjük el, hogy a meglévő egyházkormányzati szervek megmaradnak, ezek szerepét nem veheti át a lelkészkör. A lelkészkör határozatai csak a tagságra nézve kötelező erejű. Egyetemes érvényű határozatok hozatalára csak javaslatokat terjeszthet elő az EKT, a Főtanács elé elfogadás végett. De meglévő súlyánál fogva, az ottlévő képviselőin keresztül törvényesíteni tudná akaratát.

A lelkészköri gyűlések súlypontja, az érdeklőpviselet, a közigazgatás kérdései mellett tovább is az önképzés kellene legyen.

A Lelkészkör, tehát, belső működésében egy viszonylagos önkormányzást igényel. A Főhatóság utasításaitól

függetlenül működne, saját kebeléből választott vezetői irányítása alatt, de az egyházi Főhatósággal szoros kapcsolatot tartana fenn vezetői által, akik: tagjai lennének a Főtanácsnak, Egyházi Képviselő Tanácsnak, és ott kötelezőszerűen a lelkészkör határozatainak értelmében járnának el. (Esetleg lehetné külön képviselőket is megválasztani.)

5/ Az érdekvédelemnek ki kellene terjednie a lelkészek anyagi helyzetére. Felülvizsgálhatná a segélyezettek ügyét, javíthatná a segélyek elosztása tekintetében. Maga is figyelemmel kísérelhetné a külföldi segélyek sorsát: egyetemes, körí és egyházi vonalon egyaránt. Számon tarthatná a kisnyugdíjasokat, a lelkészi özvegyek és árvák sorsát, anyagi helyzetét és segélyezésükre javaslatot tehetné az összeg növelése, csökkentése vagy megvonása irányában. Kezelésbe vehetné vagy legalábbis felügyelhetné a kölcsönös segélypénztár ügymenetére. Részletes jelentést kérné a körí segélyek, körí díjak befizetéséről és elköltéséről, az Esperesi Hivataloktól. Tiszteletdíjakat vagy jutalomdíjakat szavazhatná meg a lelkészkörben kifejtett többletmunkáért.

Meglévő pénzalapjának függvényében pályázatot írhatná ki tudományos vagy egyházi-irodalmi tevékenységre. A tagok is tehetnek erre felajánlást és javaslatot. Gondunk kellene legyen bizonyos gazdasági tevékenység megszervezésére. Erre már más egyházaknál több példa kínálkozik. Hogy lehetné okosan gazdálkodni az egyházközségi földesekel? Mi lenne, ha egyházunk is visszakaphatná régi földterületeit, erdőit? Mikor lesz nyomdánk? Miért nincs? Mit lehetné tenni?

Biztosan az idősebbek tudnának beszélni a keresztúri "piculás bankról", amit Lőrinczi István létesített és vezetett. A magtárak lehetősége is szóba jöhetné.

Templomépítési tervrajzok vagy más egyházi épületek tervezésének költségeln miként lehetné könnyíteni?

6/ A Lelkészkör hatáskörébe tartozhatná az *önfegyelmelés*. Napirendre lehetné tűzni a kényes egyházközségi ügyeket, ahol a lelkészek érdekét védenénk, de ugyanakkor megpróbálnánk rendre utasítani egymást, ha arra lenne szükség. Beszélőhatnánk egymás munkájába ösztönözve egymást. Mindezt a kollegialitás szellemében, segítő szándékkal lehetné megtenni.

7/ Feladataink közé sorolhatnánk lelkészi tevékenységünknek az egyházi sajtóban való közzétételét. Nem tudom, gondolhatnánk-e az Unitárius Egyház c. lap újraindítására, vagy más címen vállalkozhatnánk-e egy lelkészköri sajtó kiadvány megindítására?

Minden könnyebben menne, ha volna nyomdánk. De nincs, s hogy tud-e lenni, s hogy ezt mennyiben tudná elősegíteni a

közérdek előtérbe helyezése? - ehhez nehéz hozzászólni. Nehéz, a nehéz gazdasági helyzet miatt is.

Az Unitárius Szószék szerepét folytatja a Keresztény Magvető. Az Unitárius Közlönyt kellene-e pártfogásba venni (a szerkesztőséget körünkől kibővívte, vagy vidéki tudósítokat alkalmazva), vagy külön lapot csinálni? Véleményem szerint ez nagy kérdés és kényes is. *Vigyáznunk kell arra, hogy csekély erőnket nagyon ne aprózzuk széjjel*, hanem inkább fogjunk össze, s jól meghatározott és önként vállalt szerepünket vigyük, ki-ki a neki adott "lelki ajándék szerint" az egyházi sajtóban is. (Érdemes lenne végigolvasni az Unitárius Egyház c. lapban A mi problémáink c. rovatot. De sok lelkész elcsodálkozhatna azon a viszonylag magas színvonalon, amelyet ez a vidéki egyházi lap hordozl). Tudom, hogy a magyar nyelv ismerete már most nehézséget jelent több egyházközségben, nekünk erre is figyelni kell.

A Kénosi-Tózsér-Úzoni-Fosztó-Kozma féle egyháztörténelem még mindig hozzáférhetetlen.

Az aratni való sok ... De kezdetnek bátorkodnék biztatni magunkat egy Unitárius Naptár szerkesztésére, ami - ha más nem - a Lelkészkör fóruma lehetné.

Ezekben tettem meg előterjesztésemet, eleget téve a második Egyetemes Lelkészi Értekezlet előkészítő Bizottsága felkérésének. Köszönöm a hallgatóság türelmét. Külön mondok köszönetet dr. Molnár István körí felügyelő gondnok afiának, a kedves Tanár úrnak, ki az Unitárius Egyház c. lap gyűjteményét rendelkezésemre bocsátotta, és Bíró Barna városfalvi lelkésznek, aki az Udvarhely-vidéki Unitárius Egyházkör 1949-52-es jegyzőkönyvét adta ide tanulmányozásra már korábban.

Igyekeztem a legjobb gondolataimat idehozni, a lelkészi kar rendelkezésére, javára adni, s amennyiben használható, közös hasznunkra szánni.

Teljes tisztulással vagyok egyházunk Főhatósága iránt. Ha valaki sérelmet talál mondanivalómban, attól előre is elnézést kérek.

Ugy hallom, hogy a demokráciában csak a parlamentben, a tárgyalóteremben vitatkoznak az ellenfelek. *De az ellenfelek nem ellenségek*. Öszinteségem dacára senkivel ellenség nem akarok lenni, és azt szeretném, hogy aki nem ért velem egyet, mondja meg itt. De nem szeretném, ha valaki kint csipkelődne, vagy támadna, vagy bosszút állana, és elfordulna tőlem. Az asztal mellett is és a gondban is együtt akarnék ülni, együtt akarnék küzdeni kartársaimmal, előjáróimmal, mindaddig, amíg azt Isten megengedi.

(Elhangzott 1994. június 23-án, Székelykeresztúron.)

JAKAB DÉNES lelkész

Köváry László, Erdély történetírója

A kolozsvári Unitárius Kollégium szabad szellemével, világot látott tanáraival e reformkor eszméi iránt fogékony ifjúságot nevelt. Innen indult Bölöni Farkas Sándor, az észak-amerikai utazó, a demokratikus gondolatok erdélyi szószólója, a fiatalabb generációt a népies költők, Szentiványi Mihály és Kriza János képviselték. Az irányításukkal megjelent Remény-kötetek munkatársai köréből emelkedett ki aztán a meteorológus-kémikus Berde Aron, a statisztikus-történész Köváry László, valamint a Kolozsvár múltját feltáró Jakab Elek. Az utóbbi generációra a kollégium két tanára volt különösen nagy hatással. Az egykori eposzíró Aranyosrákosi Székely Sándor, aki a történelmi tárgyakat oktatta, valamint Brassai Sámuel, a reál tárgyak tanára. Brassai a tehetségesebb diákjait külön irányította. Maga Köváry írja le, hogy eleinte a természettudományok felé terelte útját, aztán rájött, hogy ez nem vágy érdeklődési körébe. A természettudományokra Berde Aront szemelte ki, őt pedig a klasszikusok tanulmányozására fogta.

A 175. éve, 1819. július 7-én született Köváry Lászlót gyermekkorában Tordához köti, s csak hosszas kérések után engedi el a szücsmester édesapja 1836-ban a kolozsvári kollégiumba. Itt válik íróvá. Eleinte a szépirodalom érdekli, azután a politika. 1840-től a Református Kollégiumban jogi tanfolyamot végez, egy évig a marosvásárhelyi Királyi Táblánál gyakornokoskodik, ügyvédi vizsgát tesz, s pár évig nevelőskodik. Ez a korabeli értelmiség megszokott pályakezdése volt. Közben jelentkezett egyházánál külföldi tanulmányútra, de az 1841-es zsinaton Berde Aronra esett a választás.

Marosvásárhelyen a Teleki-könyvtár kincsei ébresztgetik benne a történelmi érdeklődést. Első műve azonban még székegyházi útleírás, a második pedig egy újszerű munka: *Erdélyország statisztikája* (1847). Brassai javaslatára bízza meg összeállításával Tilsch, a kolozsvári könyvkiadó. A forradalom forogtagában főleg pennájával harcol. Kolozsvárt Ellenőr címmel politikai lapot szerkeszt, majd Pesten Kosuth mellett statisztikus, végül Bem seregében haditudósító és történetíró. Akárcsak Petőfi, ő is órnagyai ranggal állandóan a tábornok közelében tartózkodik, s minden eseményt feljegyez. 1849. augusztus 26-án Zsibón teszi le a fegyvert, s 1850 szeptemberéig bujdosik. Rendőri meghurcoltatása közben már Erdély régiségeiről ír könyvet, egy ideig Pesten újságíró. 1854 júniusában kiadja, Tilsch János unokahúgát, Knausz Johannát veszi feleségül. Ez a házasság aztán nagy hatással van Köváry további pályafutására. Rangos kolozsvári polgárcsaládokkal kerül rokonságba, s vagyoni helyzete lehetővé teszi, hogy a közönségnek éljen. Ugyanakkor e házasság Kolozsvárhoz is kötötte.

Az 1850-es években és a 60-as évek elején sorra jelennek meg Köváry máig is forrásértékű művei Erdély építészeti és természeti ritkaságairól, a nevezetesebb családokról, a történelmi regékről, adomákról, a fejedelemség korának családi és közéleti szokásairól, viseletéről. Mindezek az 1850-es évek végére egy monumentális munkába torkollnak. Köváry megírja Erdély első magyar nyelvű oknyomozó történetét hat kötetben (1859-1866). Ez a forradalomig terjed, s közben külön feldolgozza az 1848-49-es eseményeket (1861), sőt egy kötetnyi okmánytárat csatol e műhöz. Ebben a szemtanú és a törté-

nész szerencsésen kiegészíti egymást. Ezt a két kötetet is Erdély történetéhez szokás számítani. E nyolckötetes úttörő mű számos tévedése ellenére is megszerzi Kövárynak az "Erdély történetírója" címet és a kijáró elismerést.

1862-től Deák-párti politikai lapot szerkeszt Korunk címmel, melynek nagy szerepe van az 1867-es kiegyezés előkészítésében. Ennek megtörténteke be is szünetelt lapját. Közben változás áll be Köváry érdeklődési körében. Akárcsak kortársa, Berde Aron, ő is a közgazdaság fele fordul. A biztosítási ügy harcosa lesz. Kisebb-nagyobb kötetekben ismerteti a külföldi, az osztrák és magyar biztosítási intézeteket. Az 1858-ban megindított Kolozsvári Kisegítő Takarékpénztár alapító tagja, majd igazgatója is.

Kolozsvár közigazgatási bizottsága tagjává választják, közgazdasági előadó, később a tiszteletbeli főjegyzői címmel tüntetik ki. Ő az első szakszerű kolozsvári népszámlálásmegszervezője, s ennek eredményeit 1870-ben kis füzetben teszi közzé. A főtéri templom körüli épületek lebontására alakult bizottság egyik vezetője, s külön emlékiratban örökíti meg a bizottság küzdelmeit (1886). A Sétatér-egylet választmányi tagja, sőt 1873-1886 között a Sétatér igazgatója is. Az ő ekkoriban összeállított füzetéből ismerjük a Sétatér kialakulásának történetét. Tanulmányt írt a város közgazdasági fejlődéséről (1889), köztisztaságáról (1892), valamint a "testedzés" helyi hagyományairól (1897). Legnagyobb tette, amivel beírta nevét a várostörténetbe, a Köváry-telep megalapítása volt. Ott, ahol nevét ma is utca viseli, a Fellegvár dombjának északi, vasút felé eső lejtőjén 50000 négyzetméternyi birtokát telkekre osztotta, s közel száz házat építtetett, melyeket törlesztés mellett a vasúti alkalmazottaknak adott el. Az Új (ma Köváry), Szélső, Közép és Kalauz utca alkották a Köváry-telepet.

A tudós történészre 1883-ban figyel fel az akadémia s levelező tagjai sorába választja, 1902-ben pedig a kolozsvári egyetem tiszteletbeli doktori címmel tünteti ki. Ezek döbbenetű rá a már idős tudóst, hogy mégiscsak a történelem az ő igazi szakterülete. A millenniumra szeretné megírni Magyarország történetét, a pályázatra benyújtott fejezeteit lesújtó bírálat éri az akadémia részéről. A történettudomány időközben nagyot fejlődött. Ő azonban nem lankad, s élete végén két hatalmas kötetben elkészíti *Magyarország története nemzetközi helyzetünk szempontjából* című művét. A második kötet halála után jelenik meg e dedikációval: "Kedves nőm, Knausz Johannának - kinek hosszú életemet, mind frői ösztönömet köszönöm -, e kötet kiadójának ajánlom". E magánkiadásban megjelent mű, ha romantikus látásmódja miatt nem is szerzett elismerést, élete záróköve.

Köváry túlélte és túlírtta korát, bár az a vágy, hogy legkedvesebb tanára, mintaképe, Brassai (akiről könyvet is írt) éveit elérje, nem teljesült: 89. évében, 1907. szeptember 25-én hunyt el. 1918-ban követte őt felesége, akinek végakarata szerint Bátya utcai szegletházukra (az Ovárbán) még 1918 nyarán emléktáblát helyeztek; "Itt élt és írta/ Erdély és Magyarország történetét/ Dr. Újtor-dai Köváry László történetíró/ a Magyar Tud. Akadémia tagja stb./ Sz. 1819 - Megh. 1907".

GAAL GYÖRGY

ifj. Bartók Bélára emlékezünk (1910 - 1994)

(Elhangzott 1994. július 4-én, a budapesti Nagy Ignác utcai templomban, a Bartók Béla emlékére tartott gyászistentiszteleten)

Központi templomunkban üresen áll a főgondnoki szék.

Szomorú szívvel gyászolunk és emlékezünk. Lelkészeink lélekből fakadó imádkozással és kegyeletteljes méltatással szóltak az unitárius világ nagy halottjáról, egyházunk csendben elhunyt és eltemetett főgondnokáról.

De éppen azért, mert Ő nemcsak egy volt anyaszentegyházunk megbecsült hívei között, hanem annak legmagasabbrangú világi vezetője is 23 esztendőn keresztül, lelkiismeretem parancsa és tisztelt kötelezettsége, hogy az Egyház világi vezetése és tagsága nevében kifejezést adjak a gyászistentisztelet keretében az emlékező főhajtás gesztusának.

Alkalmam volt egy-két ízben otthonában meglátogatni őt: a könyvek és folyóiratok körsugarában a rendszerező műhelymunka atmoszférája lengte át dolgozószobáját. Úgy dolgozott, ahogy a költő szerint érdemes: pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, - s ahogy minden biztonnyal teszi a mennyeknek rendjében Földről történt eltávozása után is.

Érte mentem gyakorta, hogy behozzam az Egyházi Képviselő Tanács ülésére elnökölni; háza kapujában állva várt a megbeszélte perc pontosságával, s a rövid autótúr alatt megejtő közvetlenséggel és természetességgel diskurált velem a világ, a város, az egyház hétköznapi dolgairól, teendőink mikéntjéről, míg nem a Nagy Ignác utcai püspökség küszöbéhez érkeztünk.

Tanácskozásainkat pözmentes egyszerűséggel vezette, s bölcs közbeszólásaival, összefoglaló zár-szavaival bocsájtotta útjára a testületet.

Egész lényre a kortalan emberi fizikumot és szellemiséget sugallta: nem tudtuk észlelni rajta sem hetvenes, sem nyolcvanas éveinek múlását; - halkszavúsága mellett a mindig fiatalos, a közélet, a munka, a családi és egyházi gondoskodás hullámveréseiben lélegző férfi benyomását keltette. Pályafutásának történéseiből, utazásainak élményeiből, egy hallatlan értékű zenei kincs ápolásának tanulságaiból sokat megosztott velünk, - így egy hosszú élet tapasztalatforrásaival gazdagodhattunk.

Minden élet folytonos tükröződés. Isten a világban tükröződik, a világ az emberben, az ember az alkotó, megőrző, példamutató tevékenységében.

Bartók Béla számunkra ezt az emberséget testesítette meg és szimbolizálja haló poraiban is. Mintha a neves angol filozófus, Bertrand Russel tételét képviselte volna, miszerint nagyon fontos, hogy az embernek köze legyen ahhoz, ami halála után történik.

Az ógörög Szofoklészről ismerjük a mondást: sok csodálatos dolog van a Földön, - köztük az ember a legnagyobb.

Bartók Béla ennek jegyében volt atyja hitének méltó folytatója s fényes klasszikus nevével Egyházunk kimagasló reprezentánsa e kicsiny magyar hazában éppúgy, mint szerte a nagyvilágon, közeli és távoli kontinenseken.

Ezért a magyarországi és a határokon túli unitáriusok százezrei nevében, Egyházunk főhatóságai és összes világi tisztségviselői nevében, - a negyedik műlelkészi karhoz csatlakozva - a végtisztesség alázatával hajlok meg főgondnokunk nemes alakja emlékére előtt.

A Magyarországi Unitárius Egyház a Gondviselés kivételes adományaként élte és éli meg, hogy világi elnökként ifjabb Bartók Béla állt évtizedeken át e magas órhelyen, és mi hálásak vagyunk a sorsnak, hogy dolgos hittestvérei, munkatársai lehettünk az egyetemes Egyház szolgálatában.

Zárógondolatként itt és most legszívesebben csak még két szót szólnék: ecce homo, - íme az Ember! De mintha máris hallanám ugyancsak latin - ulpiánusi - választát: honeste vivere!

Igen, ez ama örökbecsű üzenet, amit élete és munkássága hagyatékának tekinthetünk: A tisztesség, a becsület talaján élni a sírig, s egyigaz-istenhittel önzetlenül munkálni unitárius közösségünk, minden embertársunk boldogulását.

Neve ragyogjon ezután is töretlenül szívünkben és annaleseinkben, emléke legyen áldott és maradjon fátylaláng számunkra, az utódok e földi téren továbbküzdő seregének.

Dr. LŐRINCZ ERNŐ főgondnokhelyettes

Vallásos nevelés a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban az 1993/94-es tanévben

Az Unitárius Közlönyben az Unitárius Gimnáziumról megjelent beszámolókat ki kell egészíteni az unitárius vallásos nevelés folyamatának az ismertetésével, hogy jobban megmutatkozzon az olvasók előtt az 1993. szeptember 15-én újraindult unitárius középiskolai nevelés jellegzetessége.

Jellegzetességről van szó, ezt hangsúlyozni kell. Ez a jellegzetesség abban áll, hogy itt a hitoktatás a többi tantárgyak rangját nyerte el. Sőt, azt is mondhatnók, hogy amiképpen a biológia-kémia osztályban a két nevezett tantárgyon van a hangsúly, vagy ahogy a filológia osztályban a nyelvek intenzív tanulása jelenti az osztály jellegét, úgy itt a hit és a vallás elemeinek a megismerése kerül fokozott mértékben előtérbe.

E nevelés célja nemcsak a hiányos vallási kultúra elsajátítása, de ezen felül az unitárius hit és életszemlélet kialakítása a fődolog.

Ezt a valóságot érzékeltette az 1993. szeptember 15.-i évnyitó ünnepély is, ahol az Orbán Balázs Gimnázium igazgatója éppen az unitárius hitoktató lelkeszt kérte fel az ünnepi egyházi beszéd elmondására.

A közösen kidolgozott tanterv keretében a kimondottan unitárius egyházi jellegű tárgyakra heti három óra jutott, amelyből a IX. osztályban bibliaismeretet sajátítottak el a növendékek két órán, s a harmadik órában egyházi énektanulással foglalkoztak. E három órán kívül, a szabadon választott tárgyak keretében, a tanulóknak lehetőségük volt részt venni a kántorképzésen.

A kántorképzés egyházi szempontból azért fontos nekünk, mert szakképzett kántor nélkül "félkarú" a templomi szolgálat. Márpedig egyházunkoséink mintegy felében nincs rendes énekvezér. Ezért arról álmodunk, hogy ezekből a növendékekből kerül majd ki a jövő évtizedek képzett kántor, illetve kántortanító nemzedéke, akik a lelkeszek legközelebbi munkatársai lesznek, és az egyházi énekkultúra mellett a falvak kulturális elhagyatottságán is fognak majd segíteni. Az énekvezér nélküli egyházközösségek joggal tekintenek reménységgel ezekre a fiatalokra, és biztos vagyok benne, hogy ezért állnak egyrészt az iskolaügyünk mellé anyagi adományosaikkal.

A heti két óra biblia-ismertetés alig volt elégséges ahhoz, hogy a szükséges bibliai alapismereteket a tanulók megszerezhessék. Igyekeztünk minden órát a lehető legjobban felhasználni ahhoz, hogy elérjük célunkat.

Egyházi szempontból kiemelkedő esemény volt a november 15-i Dávid Ferenc ünnepély, amelyet az Orbán Balázs Gimnázium dísztermében tartottunk meg, s amelyen részt vettek a helyi egyházi vezetők, Gyámszülői Közösségi Tagok, gimnáziumi tanárok és más osztálybeli tanulók, sőt a közeli falvakból a szülők is bejöttek.

Ez az ünnepély is, akárcsak az egész tanév, a fél évszázada megszakadt hagyomány újjáélesztésének szellemében és reményében zajlott le.

Az újrakezdés első éve után és második éve előtt imádságos érzéssel fordulunk Isten felé, és kérjük, hogy gondviselő ereje által segítse meg Unitárius Egyházunkat a jövő évtizedek unitárius érteimiségének sikeres nevelésében.

JAKAB DÉNES hitoktató lelkész

EGYHÁZI ÉLET

Dr. Szabó Árpád doktori kitüntetései

Az észak-amerikai Unitárius Univerzalista egyház lelkészkepző intézete, a chicagai Meadville/Lombard Unitárius teológiai főiskola "doctor honoris causa" tiszteletbeli doktori címet adományozott dr. Szabó Árpád teológiai tanárunknak. A diplomát Spencer Lavan, a teológiai Intézet dékánja adta át ünnepélyes külsőségek között a chicagai 1.sz. Unitárius Egyházközösség templomában 1994. június 5-én. Dr. Szabó Árpád professzor teológiai munkásságát Johan Godbey, az egyháztörténelem tanára ismertette, kihangsúlyozva, hogy a doktori cím által az "Intézet tiszteletét fejezi ki Szabó professzor munkássága előtt", aki az Egyesült Államokban, a Meadville/Lombard teológiai Intézetben 1977-1978 években töltött több mint egy évi tanulmányútja után hazatérve, az itthoni nehéz körülmények között is szívügyének tartotta a bibliai iratok tudományos szinten való kutatását, közelebbről pedig az újszövetségi könyveket, és tanulmányaival, a korlátozott közlési és kiadói lehetőségek között is, gazdagította a teológiai irodalmat.

Az Unitárius és Szabadelvű Vallások Világszövetsége - IARF

-Kolozsváron tartott regionális konferenciája alkalmával a Protestáns Teológiai Intézet dísztermében 1994. július 20-án nyújtotta át dr. André Gounelle professzor úr a franciaországi Protestáns Teológiai Intézet, közelebbről pedig a Montpellier-i Teológiai fakultás nevében dr. Szabó Árpád teológiai tanárunknak immár a második tiszteletbeli doktori diplomát és az ehhez tartozó professzori tallárta kötött szalagot (epitóga).

A Montpellier-i Teológiai fakultás ezt a címet tulajdonképpen 5 évvel ezelőtt, 1989-ben adományozta a Professzor Úrnak, de az akkori államhatóságok politikai okok miatt megtiltották a cím elfogadását. Három évvel később, 1992-ben az Intézet újabb ünnepélyes alkalmat készített elő Montpellier-ben a díszdoktori diploma átadására, de közbejött akadályok miatt a kiutazásról újra le kellett mondani.

Gounelle professzor úr a díszoklevél átnyújtása alkalmával mondott beszédében azon reménységét fejezte ki, hogy Európa történelmében olyan folyamat indult el, amely "boldogabb lesz az előzőnél, és amelyet a párbeszéd, megértés és kölcsönös csere fog jellemezni a különböző kultúrák, vallások, népek, politikai rendszerek között", és amelyben az egyházaink közötti kapcsolatok is tovább fognak fejlődni.

A. Gy.

Tanárunk volt Michael Burp

1991 augusztusában érkezettl országunkba azzal a céllal, hogy a teológiai hallgatóknak angol nyelvet taníts. Beilleszkedésed során mivel birkoztál meg a legnehezebben?

M.B. Egy egész sor problémával kellett megküzdenem. A legnagyobb gondom talán az volt, hogy nem beszéltem magyarul, így az intézetben elég nehezen boldogultam.

Másik problémám az volt, hogy mint külföldi tanár az intézet szabályzatát nem ismertem, a nyelvórák sorrendje is elég nehezen alakult ki.

Három év után, hogy gondold, eleget tudtál tenni megbízatásodnak?

M.B. Úgy gondolom, hogy az intézet tanári kara nem látta elég világosan, mi is volt a mi szerepünk intézetekben. A teológusok kezdetben nem tudták hová tegyenek. Minden tanévben a hallgatók egész sor tantárggyal küzdenek meg. Egy félévben 13-15 tantárgyból állnak vizsgára. A modern nyelvek csupán kollokviumok. Egy héten csak két alkalommal találkozhattunk, ez félévenként 36 órát jelentett. Tulajdonképpen három év alatt 108 órát tarthattam.

Otthon az idegen nyelv tanulását egy évben 150 tanóra teszi lehetővé. Itt sokkal kevesebb idő jut a modern nyelvek művelésére. A tanórák után alig volt a hallgatóknak arra idejük, hogy az angol nyelvet tanulják. Jó volt, hogy három évig taníthattam, ezért gondolom, hogy jobban elsajátíthatták a nyelvet.

Mi volt a legkellemesebb élményed egyházunkban, Erdélyben?

M.B. A legkellemesebb az volt, hogy megismerhettem a hallgatókat,

hogy három évig együtt lehettünk. Nagyon jó, hogy most úgy érzem, ismerem őket. Nagyon fontos számomra ez a kapcsolat és remélem, hogy a jövőben mint lelkesek is tartani fogjuk a kapcsolatot, érteni fogjuk egymást. Ezt tartom a legkellemesebbnek és a legfontosabbnak. Egy kevésbé kellemes élményről is szólanom kell: arról, hogy három év alatt nem ismerhettem meg az intézet tanári karát, azokat a férfiakat, akik a hallgatókat tanították, akikkel végeredményben együtt dolgoztam. Éppen ezért úgy érzem, hogy engem sem ismerhettek meg tanáraitok, és sajnálom, hogy alig volt alkalmam találkozni velük.

Milyen élményekkel indulsz haza, milyen élményekkel gazdagodtál?

M.B. Volt úgy, hogy nagyon jól éreztem magam, de volt úgy is, hogy rosszul. A teológusok között mindig nagyon jó volt. A vidéki gyülekezetekben is mindig a legnagyobb szeretettel fogadtak, nagyon kedvesek voltak az egyháztagok. Volt nehezebb periódusom is. Mint külföldi, nem mindig értettem a tanári kar terveit. Sokszor úgy éreztem magam, hogy nagyon távol állok azoktól, akik a múltban külföldön tanultak, és

arra gondoltam, hogy ők jobban megérthetnének mint mások. Idegen férfi voltam, idegen országban, nagyon sokszor egészen másképp értettem, fogtam fel dolgokat, mint ti, erdélyiek. Ez nagyon fontos és tanulságos volt számomra. Két világ beszélgetett itt egymással.

De a két világ nem ütközött össze egymással?!

M.B. Nem. Kapcsolatok kiépítésére törekedtem, arra, hogy kilépjek az én világomból és tárgyilagosa, szemléljem új élethelyzetem. Az emberek között nagyon fontos a kapcsolat. Nem vagyok erdélyi, de nem vagyok egészen amerikai sem. Valamivel több vagyok. Egy hosszú sor tapasztalat áll mögöttem, úgy érzem már jobban értem a ti világotokat. Erdélyben nagyon sok embert megszerettem. Ez a föld, ez a kultúra, ez az egyház életem részévé vált. Soha nem leszek erdélyi, de lelkem mélyén úgy érzek, mint erdélyi.

Köszönöm a beszélgetést és köszönöm mindannyiunk nevében, hogy itt lehettél, taníthattál. Mi is szívünkbe fogadtunk és visszavárunk. Isten áldjon!

Kérdezett: KOVÁCS SÁNDOR

Kőváry László-émlékünnepség Tordán és Kolozsvárt

Erdély első nagy történetírójának és statisztikusának, Kőváry Lászlónak az életéről, sokoldalú irodalmi-tudományos munkásságáról eddig nem sok szó esett. Igaz, hogy műveiből 1984-ben készült egy válogatott kiadás Bálint József bevezetőjével, de ez csak kevesekhez jutott el. Szerencsés gondolat volt tehát Kőváry születésének (1819. július 7.) 175. évfordulóját országos ünneppé avatni. Az EMKE, az EME, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság, a tordai Jósika Miklós Művelődési Egylet, valamint a tordai RMDSZ és lelkesi hivatalok összefogásával, Gyurka László és Imreh István lelkes szervezésével július 16-án került sor a megemlékezés-sorozatra.

A Házsongárdi temető lutheránus sírkertjében délelőtt 10 órakor Csetri Elek történész olvasott fel Kőváry teljes munkásságát átfogó dolgozatot. Ezt követően a Határon Túli Magyarok Hivatala és az erdélyi művelődési egyesületek képviselőiben helyezték el koszorúkat a síron. Egy órával később az óvári Karolina tér sarkán, az egykori Kőváry-ház emléktáblája előtt Gaal György irodalom- és várostörténész Kőváry és Kolozsvár kapcsolatáról tartott előadást. Ugyancsak ő közölte a Szabadság című napilap július 15-i számában cikket Kőváryról.

Délután 16 órától Tordán folytatódott az események. Az ótordai református templomkertben unitárius-református-katolikus ökumenikus szertartásra került sor, majd a templomkapuval szembeni "emlékfalon" leleplezték a Starmüller Géza készíttette új emléktáblát: "Kőváry László /Torda 1819 - 1907 Kolozsvár/ Erdély történetírója/ és statisztikusa/ emlékeztetése./ Születése/ 175. évfordulóján/ állították az erdélyi/ művelődési egyesületek". Ez már a harmadik ottani emléktábla a Tulogdy Jánosé és a Jósika Miklóse után. A táblát a Határon Túli Magyarok Hivatala, az erdélyi művelődési egyesületek, valamint a tordai RMDSZ nevében koszorúzták meg.

A továbbiakban előadások hangzottak el. Bálint Pataki József kormány-főtanácsos (az 1984-es Kőváry-kötet összeállítója) a honismereti frót, Krizbai Jenő nagyenyedi kollégiumigazgató a történezt, Balog Ferenc építész-mérnök pedig a műemlékvédőt méltatta Kőváryban. Végül az ünnepség vezetője, Imreh Lajos irodalomtanár, a Jósika Miklós Művelődési Egylet elnöke a Kőváry műveit tíz tudományágat vette számba.

Az ünnepség mozzanatai között a Tordai Magyar Dalkör énekelt egy-egy számot Bakos Ferenc karnagy vezetésével. Befejezésül a Szózatot adták elő.

G.Gy.

Gratulálunk

Gellérd Juditéknak

Engedtessek meg nekem, hogy ilyen egyszerűen fejezzem ki magamat: Gratulálunk Gellérd Juditéknak.

Sietek azonban rögzíteni, hogy dr. George M. Williams professzorról és feleségéről, dr. Gellérd Juditól van szó, akikről az Unitárius Közlöny 1994 május-júniusi számából megtudtuk, hogy külön-külön érdemeikért egyszerre vehették át a Berkeley-i Starr King Unitárius Teológiai Intézet legmagasabb kitüntetését: a Litterarum Humanorum, a tiszteletbeli doktori címet.

Gratulálunk a "Gellérd oldalról", mert a mostani kitüntetés az édesapa munkáját folytató lánya, az édesapa Gellérd Imre nevében fogadta el. A "Gellérd oldalról" gratulálunk a férj George Williamsnek is, aki a világ nagy vallásai közötti hídverésért kapta a kitüntetését ugyan, de mi őt is ebben a hatalmas munkában elért eredményében, a legtisztábban az erdélyi unitárius ügy felvállalásában látjuk, amint azonosulni tudott felesége nagy vállalkozásával.

Gratulálunk. Többesszámban. Nem csak a magam, hanem sok leikészársam nevében gratulálók.

Régi gondolatunk a Gagy vize mellett, a Firtos alatt, a Nyikó mellett élő lelkeseknek, hogy valamiképpen nyilvánosan is kifejezzük megbecsülésünket, hálánkat és szeretetünket dr. George Williams és feleségével szemben azért, amit értünk tettek.

Úgy érzem, most itt az alkalom. Ezt tovább halogatni nem lehet. Egy ilyen nagy elismerés, egy ilyen kivételes kitüntetés alkalmával mi kell az első legyünk, akik gratulálunk és megköszönjük azt az apostoli szolgálatot, amit értünk, erdélyi unitáriusokért tettek.

Nemsokára őt esztendeje lesz annak, hogy életrekel a testvéregyházközi program. Megszületett a kapcsolat az itteni és az amerikai unitáriusok között. Levelek jöttek és jönnek, levelek mentek és mennek Kaliforniába, New Jersey-be, Massachusetta-ba és a többi államokba. Falvak és városok neveit tanultuk és tanulták meg, gondok merülnek fel és oldódnak meg. látogatók jönnek ide és mennek oda. Arcokat, kézjegyeket ismerünk meg, és ki több, ki kevesebb sikerrel ejti ki az angol szavakat, a magyar szavakat, ha kezét szorítunk egymással.

Ennek a létező, működő testvérgyülekezeti kapcsolatnak a vigyázó óra, a mozgató ereje, a szabályozó tényezője, meghatározó központja és mindenütt jelenvaló lelke, lelkesítője George Williams kaliforniai professzor felesége, dr. Gellérd Judit.

Emily Kennedy, a Montclair-i gyülekezetből azt írja róla nekem, hogy ő a mi amerikai nagykövetünk, akinek szere-

teiből és fáradtságot nem ismerő tevékenységéből sok jó fog születni a mi népünk számára.

Emily Kennedy helyettünk is mondta ezt. Én ezt éreztem és gondoltam már a kezdet kezdetén. Ma inkább ezt érzem és ezt kívánom kihangsúlyozni, még akkor is ha mindenki előtt ez nyilvánvaló. Ő a mi nagykövetünk - még akkor is ha nem rendelkezik "megbízó levéllel" -, mert úgy intézi, úgy képviseli a mi ügyünket, mintha a saját maga érdekeit képviselné. A rajtunk való segítség lett az ő választott hivatása, s férje ebben mellette van. Helyettünk gondolkodik, beszél, érez és cselekszik.

George Williams filmre vette a mi életünk egyes mozzanatait, és már nem is egy, hanem nyolc filmről hallunk. Amerika szerete látják a mi életünket mindazok, akiket érdekel.

A nagy távolság és az ottaniak másirányú érdeklődése ellenére, az ő szemükben nem törpül el Erdély. Onnan is jól látják Kolozsvárt, a székely falvakat és a Zsil völgyét. Sőt, mintha előttük megnőne minden onnan nézve, és különös jelentőséget nyerne a mi sorsunk. A Tőle érkezett levelekből felénk sugárzik az a szent izgalom, az a csilapíthatatlan nyugtalanság és a tetre kész erőfeszítés, amit hordoz magában értünk.

Egyre jobban érlelődik a felismerés bennem, hogy gondviselészerű volt az ő kitelepedése és házasságkötése. A Newsletter 1991 decemberi számában, mely az Unitárius Nők Világszervezetének lapja, láttam Gellérd Judit székelyruhási képét és arra gondoltam, hogy ő az erdélyi unitarizmus Amerikába férjhezment székely lánya, aki minket méltón tud képviselni ott.

Újabb névsorokba pillantunk bele mindegyre, melyek a segélyek érkezésének dokumentumai: teológiai hallgatóknak, nyugdíjasoknak és szolgáló lelkészeknek és ezeknek a háta mögött ott látom mindenütt Gellérd Juditék nevét, akár mint ösztönzője, akár mint adományozója a segélyeknek.

Legutoljára a székelykeresztúri esperesi hivatalban az Unitárius Gimnáziumnak küldött adományát vehettük kézhez: az énekvezér-képzéshez szükséges villanyorgonát.

Mindent elsorolni nem is lehet, de ennyi is elég ahhoz, hogy mindenki ehhez hozzátegye azt, amit ő kapott, azt az érzést, amit ő érez és azt amit ő tud és gondol Gellérd Juditékról, hogy elmondhassuk: fáradásuk egyedülálló és megtisztelt helyet érdemel egyházunk történelmében. Amikor gratulálunk, imádkozunk is értük, hogy az önként vállalt feladatok rengetegében eligazodhasanak és legyen elég erejük a további apostoli tervek megvalósításához.

JAKAB DÉNES lelkész

Az élő ökumenizmus Locarnóban

Az elmúlt több mint négy évtized alatt a Locarno-i Otthon testi, lelki, szellemi megújulást, felfrissülést biztosított azoknak az egyházi és világi személyeknek, akik évi szabadságuk egy bizonyos részét ott tölthették, mint az Erdélyi Unitárius Egyház képviselői. És remélem, a jövőben még lesz alkalmuk sokaknak megtapasztalni azt a tiszteletet, szeretetet, amelyet a "Casa Locarno" biztosít.

Az ezévi ott tartózkodásunk kedves emlékei késztetnek arra, hogy röviden szóljak a Locarno-i Otthon múltjáról, jelenéről és jövőjéről.

Locarno Svájcban van. Svájc olyan államszövetség, amelyet 26 különböző nagyságú kanton alkot, és mindegyiknek megvan a maga kormánya, azaz a mi szóhasználatunkkal? autonóm. Locarno a Ticino-i kanton egyik gyönyörű városa, nem messze Olaszországtól. Ezért nem véletlen, hogy az olasz nyelv dominál a mindennapi életben is. Egyébként köztudott, hogy ebben az országban - annak bármely részén - békésen megfér egymás mellett a német, a francia, az olasz nyelv, de még az angol sem idegen.

A Locarno-i ökumenikus otthont 1947-ben alapították. A második világháború után a svájci egyházak közössége - HEKS néven is ismeretes - úgy határozott, hogy segíteni fogja az Egyházak Világtanácsával közösen a lerombolt Európa protestáns és ortodox egyházait. A cél az volt, hogy a személyes találkozások által a résztvevők megbeszéljék gondolcaikat, nehézségeiket és lehetőségeket teremtsenek a lelki-szellemi megújuláshoz. A kezdeti cél az évtizedek alatt változott, de az otthon, az élő ökumenizmus helyévé vált. Olyan otthonná, ahol nem a hitvallásos meggyőződésen, az anyanyelven van a főhangsúly, hanem a közös ismeretségen, imádkozáson, istenkeresésen és a naponként, sőt percnként megélhető és megtapasztalható szereteten.

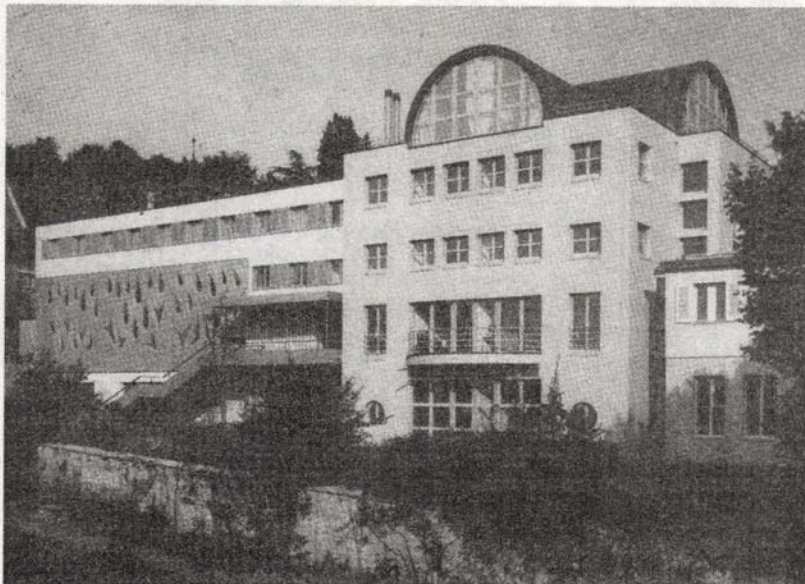
Havonta körülbelül 30, évente mintegy 320 személy a lakója az Otthonnak. Vezetője Magdalena Keller, aki 12 év óta a vendégekkel szemben következetes, megbízható és segítőkész. Egyik beszélgetésünk alkalmával elmondta, hogy az otthon az ismerkedés mellett a személyes és a közösségi vallásosság lehetőségét is felkínálja. Ebből következik, hogy nincs kötött, kötelező program, és mindenki ott és akkor vesz részt a tevékenységben, amikor és ahogyan kívánja.

A nap reggeli áhítattal kezdődik és esti áhítattal ér véget, amelyet a résztvevők sorrendben végeznek. Az étel kifogástalan, a tisztség példás, a rend és a fegyelem körülményeinek mindenki szívesen tesz eleget.

Az Otthon jövője az anyagiak előteremtése miatt kissé kétséges. Terveket készítenek, hogy hogyan lehetne a jövőre vonatkozóan anyagi forrásokat teremteni és jövőre is fenntartani az otthont. Reméljük, hogy találunk megoldást az anyagi gondok fedezésére és az Otthon még sokáig lesz helye az élő ökumenizmusnak.

Végiglapoztam a vendégkönyveket 1947-től. Sok ismerős arcot, templomot, lelkesi lakást, feljegyzést találtam bennük. Tartozunk annyi tisztességgel, hogy az Otthon közelgő félszázados ünnepségére mi is számadást készítsünk. Tudom, sokan már, akik egykoron itt töltötték szabadságuk egy részét, már nincsenek az élők sorában, de akik még élünk, tartozunk köszönettel és hálaival mindazért, amelyet a "Casa Locarno" nyújtott.

Locarnóban valóban megtapasztalhatóvá vált a jézusi felhívás: "Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok" (Jn 13,35).

Dr. REZI ELEK

"Casa Locarno"

Konfirmálás Balánbányán

Balánbánya, a Nagyhagymás lábainál elterülő kis bányaváros, amely régi idők óta megélhetést biztosított az ország különböző vidékeiről idevándorolt emberek számára. A város mindennapi kenyeret és békés hajlékot nyújtott a különböző ajkú és vallású lakóinak.

A balánbányai unitáriusok Erdély különböző egyházközségeiből telepedtek ide a megélhetés érdekében. De szülőföldjüktől és egyházközségeiktől elszakadva is igyekeztek megőrizni anyanyelvüket és unitárius hitüket.

Talán ezért is volt olyan szép és csodálatos ünnep a szülők, a konfirmálók és a gyülekezet tagjai számára az ezévi konfirmáció, mert ha kevesen is vagyunk, anyanyelvünket és unitárius vallásunkat meg tudjuk őrizni még akkor is, ha még templomunk sincs.

Megjegyezni kívánom, hogy a kis lélekszámú gyülekezetünkben egy lelkes és hivatásának magaslatán álló lelkész végzi a szolgálatokat, Szombathelyi József személyében, aki mindent megtesz annak érdekében, hogy ezt a kis lélekszámú, de buzgó balánbányai unitárius gyülekezetet erősítse, egybefogja és megőrizze anyaszentegyházunk számára. Ő volt az, aki a "veszendőben levő nyájat" megmentette.

Meggyőződésem, hogy beszolgáló lelkészünk további segítségével minden most konfirmált meg fogja tartani konfirmációját fogadalomtételét, amely így hangzott ajkukról: "Unitárius vallásomhoz halálomig hű maradok!"

Sajnos, nem tudjuk mikor lesz a következő konfirmáció - mert kevesen vagyunk -, de hitünkben és vallásunkban továbbra is erősek maradunk. Boldogan tudatom egyházunk vezetőivel, az erdélyi unitárius gyülekezetek lelkészeivel és híveivel, hogy a kéthavonként tartandó istentiszteleten a híveknek mintegy 80%-a jelen van. Ez a ragaszkodás és élni akarás feljogosít arra, hogy elmondjam, Balánbányán Dávid Ferenc vallása: az Egy Isten hit élni fog!

A konfirmációra 1994. július 17-én került sor.

SENTÁBRAHÁMI LŐRINCZY MIHÁLY a balánbányai unitárius szórvány-egyházközség gondnoka.

(Szerk. megjegyzése: A balánbányai szórvány-egyházközségben a lélekszám 54. Istentiszteleteiket a református imaházban tartják).

Istenünk itt van

Istenünk itt van minden tetünkben,
minden üdvös cselekedetünkben,
minden hálatelt történésünkben,
szívünk minden rezdülésében,
lelkünk minden hűrpendülésében,
életünk minden másodpercében
és ha a halálunkkal bevégezőben
ez földi léttől eredő minden,
minket - ha úgy éltünk - lenn,
a Földben,
sem hagy magunkra az örök Isten.
mindehhez csak ez kell és ez minden:
a szeretet legyen egyetlen kincsem!
Hol szeretet nincsen, ott nincs Isten!

HALÁSZ ISTVÁN
Budapest

Tapasztalatcserén Svájcban

1994. június 25. és július 2. között a Svájci Katolikus Nőszövetség 30 romániai nőt látott vendégül, hogy megismeressék velük a szociális munka terén elért eredményeiket és így segítségére lehessenek azoknak, akik ilyenirányú tevékenységet folytatnak. A résztvevők - magyarok, románok, némelek - több mint 20 különböző szervezetet, alapítványt, vallásközösséget képviseltek. Az Unitárius Nőszövetség részéről Asztalos Klárával vettünk részt ezen a Luzernben tartott szemináriumon.

A gondosan előkészített és svájci pontossággal betartott program keretében előadást hallottunk a svájci demokráciáról, bemutattva azt az intézményes keretet, amely a szociális gondozottak kategóriájával foglalkozik. Meglátogattuk a felsőfokú szociális tanintézetet, amelyet éppen a Svájci Katolikus Nőszövetség alapított 1912-ben. Vendéglátóink gondoskodtak arról, hogy bemutassák, hogyan foglalkoztatják a hátrányos helyzetű (mozgássérült, szellemi fogyatékos) állampolgárokat. Különlegesen felszerelt üzemen, modern számítógépeken dolgoznak, ahol a számítógép kiképzésénél egyénileg figyelembe veszik, hogy azt fogyatékos is kezelhesse. Keresetüket állami alpból egészítik ki az átlagbérenek megfelelően. Lényeges az, hogy teljesértékű állampolgároknak tekintik őket, akik hasznos munkát tudnak végezni. Ugyanez a gondoskodás, az ember központba való helyezése nyilvánul meg az idős emberekkel való foglalkozásban. Láttunk egy "öreg napközi otthonát" és egy "öreg házát", ahol teljes kényelem, szakosított orvosi kezelés, magasfokú ellátás mellett mindenki saját megszokott bútorával rendezheti be szobáját és valóban otthon érezheti magát. Jártunk olyan központban, ahol ingyenesen bármilyen tanáccsal szolgálhatnak a nőknek (jogi, pénzügyi, lelki segítség stb.). Egy másik intézmény továbbképzéssel, átképzéssel foglalkozik, információt ad a lehetséges foglalkozásokról, munkahelyekről, egyszóval: konkrétan segíti azokat a nőket, akik munkát akarnak vállalni.

Végül, de nem utolsó sorban, megismertük a több mint 250 000 tagot számláló Svájci Katolikus Nőszövetség felépítését, munkáját, történetét és meghallgattuk az egyik helyi nőszövetség elnökének előadását, aki ismertette a félévi munkatervét és a választmány tevékenységét.

A zsúfolt programban - lazításként - egy kirándulás a svájci alpokban, egy iskolai jubileumi ünnepségen való rész-

Bruchmatt ház - Luzern

vétel és egy, svájci viszonyokban is egyedülálló "szomszéd közösség" ebédmeghívása is szerepelt.

A tanfolyam a fentiek mellett arra is alkalmat adott, hogy a Romániában működő különböző szervezeteket is megismerjük (paradoxon, hogy pont Svájcba kellett menjünk ezért és lehetőségünk nyílt az Unitárius Nőszövetséget is bemutatni, munkáját ismertetni, főként Asztalos Klára kitűnő német nyelvtudásának köszönhetően, akivel két jelentős svájci lapban jelent meg interjú és aki nyilatkozott a luzerni helyi rádióriporternek is.

Bár messze vagyunk még a svájci demokráciától, megpróbáljuk az ott tanultakat, látottakat valamennyire alkalmazni nőszövetségi munkánkban. Ennek első látható jele az volt, hogy a szociális munka témakörében tartott tanfolyamunka a Homoródszentmártoni Ifjúsági Központban "svájci mintára" szerveztük meg, elnyerve ezáltal a tanfolyam résztvevőinél az elismerést.

Ezúttal is szeretném megköszönni Nőszövetségünknek és természetesen a Svájci Katolikus Nőszövetségnek, hogy lehetővé tette részvételünket ezen a sok tapasztalatot és élményt nyújtó tanfolyamon.

PASKUCZ VIOLA
az UNOSZ titkára

Nőszövetségi tábor Homoródszentmártonban

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége 1994. július 11. és 16. között a Homoródszentmártoni Ifjúsági Központban szociális gondozással kapcsolatos tanfolyamot szervezett. A rendezvényen 17 nőszövetségi tag vett részt 9 nőszövetség képviselőjében. Előadónk volt Roşca Bonczos Zsuzsa, a Brassai Líceum tanárnője, pszichológus, aki önismereti, személyiségfejlesztő gyakorlatokkal segítette a résztvevők ráhangolódását a szociális munkára. Lőrinczy László, a Kolozsvári Diakóniai Intézet igazgatója erről az intézetről és orvosi kérdésekről beszélt nagy érdeklődés mellett. A Nőszövetség részéről előadást tartott Zsakó Erzsébet, Asztalos Klára, Vass Ildikó és Paskucz Viola.

A program keretében a tanfolyam résztvevői meglátogatták Lokodon a Jakab Lajos Öreg Házat, amelyet Kiss Domokosné Kocsis Róza alapított és vezet. Jó lenne, ha minden egyházközpontban lehetne egy-egy ilyen öreg-otthont alapítani a legsúlyosabb esetek kezelésére. Ennek az a hatalmas előnye, hogy a bentlakóknak természetes környezetet és a hagyományos életformához hasonló körülményeket biztosít. Kiss Róza önfeláldozó munkája, igaz embersége alapozta meg az otthon szellemét, amelynek tervezett bővítése mindnyájunk közös érdeke.

A tanfolyamon résztvevő nőszövetségi tagok - megbeszélve a szociális munka terén ránk váró feladatokat - a következő javaslatokat tették:

1. Első, legfontosabb feladatunk unitárius híveink szociális helyzetének felmérése, az igények megismerése. E célból összeállítottunk egy kérdőívet, amely lehetővé teszi az adatok számítógépes feldolgozását is. Ezt a munkát egyházközösségeink támogatásával szeretnénk elvégezni.

2. Az anyagi alapok főleg adományokból való fedezése érdekében a szociális tevékenységek fedezésére a nőszövetség csatlakozzon a Jakab Lajos Alapítványhoz.

3. Az elhagyott öregek gondozására javasoljuk, hogy minden egyházközpontban alapítsunk egy öreg-otthont a lokodi példa alapján.

4. A felmérések alapján városi nőszövetségeink keressék az optimális megoldásokat, amelyekkel gyermekeink, ifjaink egészséges fejlődését, az öregek, betegek segítségét biztosítani tudjuk.

Tanfolyamunkat eredményesnek tekintjük, elhatároztuk, hogy a résztvevők egy év múlva ismét összeülnek munkatalálkozóra, és ha erre igény lesz, jövőre megismételjük a tanfolyamot újabb résztvevőkkel.

Megköszönjük Egyházi Központunknak, hogy az előadók utazását biztosította és köszönetet mondunk a Homoródszentmártoni Nőszövetség tagjainak: Gáspár Margitnak és Godra Hajnalának, akik ingyen házmunkával és az általuk termelt zöldséggel vették ki részüket a sok áldozatot kérő tanfolyam megtartásában.

ZSAKÓ ERZSÉBET az UNOSZ ügyvezető elnöke

Beszámoló a küküllődombói Unitárius Ifjúsági Konferenciáról

Mint a kolozsvári belvárosi egyházközség egyik képviselője vettem részt az immár tizenharmadik, az 1989-es események után a negyedik Unitárius Ifjúsági Találkozón. A következő soraimban erről szeretnék beszámolót tartani, személyes benyomásaimmal tarkítva.

Helyszín: Küküllődombó Dicsőségmentmártontól néhány kilométerre fekvő unitárius egyházközség.

Időpont: 1994. július 28-31. csütörtök du. 19 órai kezdettel vasárnap déli 14 óráig. Résztvevők száma 352 (szerk. megj.: A küküllődombói unitárius ifjúság kivételével), így jelen konferenciánkat joggal minősíthetjük a legnagyobbak az idáig megszervezettek közül.

A konferencia fő gondolata egy igen mély jelentőséget hordozó szóhármás, melyre a konferencia szervezői nagyon jól ráéreztek: BIZALOM, BARÁTSÁG, BOLDOGSÁG. Emellett egymást kölcsönösen feltételező szó képezte a konferencia előadásainak témáját. Az elsőt, melyre péntek dé. került sor, Kedei Mózes székelyudvarhelyi lelkész tárta az ifjú hallgatóság elé. "Te kiben bízol?" volt a beszédének indító kérdése, a válasz pedig: Istenben és emberben. A rövid, de velős előadás után a hallgatók vitacsoportokra oszlottak, ezeknek keretén belül mindenkinek megadtott az a lehetőség, hogy az előadásról, a témáról ezzel kapcsolatban megélt személyes élményeiről számoljon be. Összesen hat vitacsoport alakult ki, de nagy sajnálatomra a vitaközös nem keltett ugyanakkora érdeklődést az ifjak körében, mint az előadás meghallgatása.

A konferencia szervezői a következő előadást ugyancsak péntekre időzítették. Szabó Gyula író és egyben történész is a boldogságról, a boldogság titkáról, a boldog érzésről, ennek feltételeiről és kikötéseiről, ennek állandó kereséséről is szólt. Szerény véleményem szerint ez az előadás jobban illett volna teológiai tanárok és lelkészek konferenciájára mint zsenge ifjak még nem egészen érett fülébe. Ezen előadás nem vitacsoportokban való szabad társalgással, hanem az előadóval való megbeszéléssel, a neki feltett kérdésekkel végződött.

Megjegyezném, hogy én, ha a szervezők helyében letem volna, a második és a harmadik előadásnak sorrendjét felcserélem. Ugyanis a harmadik előadás eszméje a barátság, a sorrend szerint a bizalomból a barátság következik majd utána a boldogság. Így a harmadik előadás szombat dé. következett Kovács István sepsiszentkirályi lelkész, a konferencia hajdani elnökének előadásában. A téma a barátság, mint már említettem, amelyről nagyon könnyű és egyben nagyon nehéz beszédet mondani. Kovács István úgy oldotta meg a nehézséget, hogy átfogóan, mindenki számára érthetően, mélyen és elgondolkoztatóan egy kimerítő előadást tartott a barátság fogalmáról. Az előadás után újabb vitacsoportok alakultak, és mostanra a három előadásról igen jó beszélgetések bontakoztak ki.

A szombati nap került sor Pozsony Ferenc egyetemi tanár úrnak a népművészetről szóló diavetítéses előadására is.

Az előadásokon kívüli a konferencián megtörtént az új vezetőség megválasztása, mely szabad és demokratikus keretek között valósult meg.

A különböző rendezvények közül megemlíteném még az ifjúsági Egyletek kulturális műsorait, a tábortüzet, az elmaradt kirándulást, a minden esti táncházat, utójára pedig az elmaradhatatlan, már hagyományokkal rendelkező oklevelek kiosztását.

A konferencia Benczédi Ferenc küküllődombói lelkész istentiszteletével, kiértékeléssel, a konferencia nyilatkozatának felolvasásával zárult. A záróbeszédet Kelemen Levente oklándi lelkész, a konferencia új elnöke tartotta.

Véleményem szerint a konferenciának egy hiányossága volt: egy olyan közös megbeszélés, ahol nem csak a választmányi tagok, hanem az egyszerű résztvevők is felszólalhattak volna, javaslatokkal állhattak volna elő, ami a konferencia további előmenetelét, tevékenységét illeti.

Végül következtetésként levonnám, hogy a konferencia sikeres volt, a célkitűzések valóra váltak, és kisebb nagyobb nehézségek árán mindenki jól érezte magát.

MIKÓ IMRE

A küküllődombói Unitárius Ifjúsági Konferencia NYILATKOZATA

1994. július 28-31. napjain, a Maros megyei Küküllődombón gyűltünk össze a XVIII., 1989 utáni IV. konferenciánkra, amely eddig legnagyobb megmozdulása volt unitárius ifjúságunknak. Konferenciánk az alábbi nyilatkozatot teszi közzé:

1. Az előadások és vitafórumok társadalmunk alapvető szükségleteire kívánt választ adni, amikor a barátság, bizalom, boldogság kérdését tűzte ki vezérgondolatának.

2. A résztvevők számát tekintve - 352 személy - örömmel állapíthatjuk meg, hogy ifjúsági mozgalmunk tevékenysége jónak és áldásosnak mondható. A megjelent ifjak nagy száma egyben figyelmeztetés arra, hogy nem csak a mennyiségre, hanem a minőségre is törekednünk kell.

3. Reményünket fejezzük ki, hogy a jelen konferencia indításként szolgál ifjúságunknak egy bizalmasabb, barátságosabb, boldogabb jövőkép felállítására.

4. Elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk a megválasztott vezetőség és az egyházközségekben tevékenyen működő ifjúsági egyletek kapcsolatának erősítését, szorosabbá tételét. Országos ifjúsági szervezetünk hathatósabb működése érdekében szükségesnek tartjuk - a jövőre nézve -, hogy összefüggéseink szervezése ne kizárólag vendéglátóink vállára nehezedjen, hanem az országos szervezet vezetőségének mindentagjára.

5. Az egyetemes ifjúsági szervezet alapszabályzatának tervezete elkészült. Az új vezetőség feladata lesz az alapszabályzat végleges kidolgozása és elfogadtatása. Hiszünk, hogy jövő évi konferenciánkra bejegyzett jogi státussal fogunk rendelkezni.

6. Szorgalmazzuk a külföldi unitárius szervezetekkel való kapcsolatfelvételt.

7. A konferencia új vezetőségét felkéri és megbízza, hogy mandátumt ideje alatt minden egyházközségi ifjúsági egyletet látogasson meg és készítsen pontos kimutatást az egyletekben folyó tevékenységekről.

8. A küküllődombói unitárius ifjúsági konferencia résztvevői ezúttal is hálás köszönetüket nyilvánítják az egyházi főhatóság hathatós anyagi és erkölcsi támogatásáért. Hasonlóképpen illesse köszönet a küküllődombói egyházközség vezetőjét, híveit, ifjúsági és nőegyletét, Benczédi Ferenc és Erzsébet lelkész házaspárt. Köszönjük, hogy a konferenciának és résztvevőinek otthont biztosítottak. Külön köszönettel tartozunk az IARF - július 18-22. napjain Kolozsváron gyűlésező konferencia résztvevőinek szíves anyagi támogatásáért, Finta Sándor mémők úrnak, a Svájcban élő Gyarmaty Györgynek valamint, Durugy János úrnak az anyagi és erkölcsi támogatásáért, a szervezésben nyújtott önzetlen segítségéért. Bátran elmondhatjuk, hogy jelen konferenciánk szervezés tekintetében a legsikeresebb volt.

Isten áldása legyen mindannyiunk életén!

Az Unitárius Kollégium tanulói az 1993-94-es tanév végén, június 14-18. között osztálykiránduláson vettek részt négy tanár: Bence Ágnes, Molnos Sára, Rosca Zsuzsa és Majo Júlia vezetésével. A kirándulás főhadiszállása Csongrád városa volt, mivel az itteni Batsányi István gimnázium első A. osztálya és az Unitárius Kollégium kilencedik osztálya testvérosztály.

A társaság, 25 diák és négy kísérő, a kolozsvári pályaudvarról indult június 14-én. A vonat Gyulafehérvárra vitt, ahol 15-én reggel felszálltunk a Balt-Orient Expressre, mellyel Kürtösnél elhagytuk az országot és az első magyar állomáson, Lökösházán leszálltunk.

A lökösházi pályaudvaron autóbusz várt ránk, a csongrádi testvérosztály osztályfőnökjével.

Először Gyulára mentünk ahol megnéztük a várat és a fürdőt. Ezekután betértünk Erkel Ferenc szülőházához, majd a "Német templom" nevű római katolikus templomban meghallgattuk a város történetét.

A templomtól kijövet újra buszra szálltunk és Békéscsabát, majd Szentest érintve megérkeztünk a Tisza parti kedves kis várocsa, Csongrádba.

A gimnáziumban minden kolozsvári diák választott egy csongrádit, akinél majd aludni fog, majd mindenikünk hazament.

Másnap reggel az idegenvezető bemutatta a város főterét és bementünk a múzeumba is. Utána útnak indultunk Szeged felé. Útközben megálltunk Ópusztaszeren, hogy megnézzük a honfoglalás emlékére emelt emlékműt, magyar háztípusokkal ismerkedtünk meg és benéztünk az "erdők templomába".

Szegeden a főteret és szobrainak megtekintése után a Dóm térre siettünk. Itt láthattuk a magyarok nagy embereit, majd a katedrális nézhettük meg, ahol alkalmunk volt meghallani Szeged város történetét. A Tisza partján haladtunk tovább, mígnem újra útnak indultunk vissza Csongrádra.

Este a gimnázium épületében a két osztály diákjai bulit rendeztek.

Pénteken korán Budapestre indultunk. A főváros elég borúsán fogadott, de ez nem akadályozott minket abban, hogy megtekintsük a Kossuth teret, az Országházat, belülről is, a Hősök terét a Millenneumi emlékművel, a budai várat, a Szent István szobrot, a Mátyás templomot, valamint a királyi palotát.

Csongrádra visszajövet Kecskeméten tartottunk pihenőt, ahol a városház előtt hallhattuk a harangjátékot, utána az "Öreg templom"-nak nevezett római katolikus templomot tekintettük meg, majd Kossuth és Katona József szobra mellett elhaladva ez utóbbi szülőháza előtt időztünk. Ezek után még láttuk a Kálvária szoborcsoportot, a Kodály intézetet és a Czifra palotát. majd teljes gőzzel indultunk vissza Csongrádra.

Szombaton a délelőtt szabad volt, hogy 2 óraker visszainduljunk azon az útvonalon amelyiken jöttünk. Haza érkeztünk Kolozsvárra.

A kirándulás alatt sokat tanultunk a magyar történelemből és irodalomból, láthattunk sok szép szobrot, épületet és műemléket.

Ezen a négy napon rájöttünk, hogy nem csak a nyelv teszi magyarrá az embert, hanem az érzései is.

FÜLÖP ALPÁR IX.oszt.

Az augusztusi perzselő kánikulában tarka ruhás fiatalok csoportja ereszkedik le a "Fehér Ló" alól Malom pataka felé. A kristálytisza patakvíz gyöngyöző cseppjei még ott bújkálnak a hajtincsek között, mikor előtűnik a hegykeri dombot uráló árpádkori templom és torony. Mesébe illő, festővászonra kíváncsozó kép tárul a szemlélődő kíváncsi turisták elé. Még egy negyedórai járás csupán s az utcéljukat elérő 30 fős csoport a hűvös templompadokból csodálja az immár 326 esztendő festett kazettás templom mennyezetét. Az orgona csúcsától balra "ősapánk" Ádám tekintetét a rovásírásan tartja s Muzsnai scholamester írásjeleiből betűzi "Egy az Isten".

Talán csak a 7 évszázadra becsült, torony magasságával vetélkedő zádokfa tudná elmondani a három falu népe (Enlaka, Martonos, Váralja) által emelt templom építésének pontos idejét, melynek falából kikandikálnak a római kori Jupiter szentély írásos, szabályosan kifaragott különböző motívumokkal díszített kövei. Az egyiket éppen Septimus Severius császár dicsőítésére emelt az akkori Renistoriumban katonai szolgálatot teljesítő negyedik hispániai csapatot.

A római és árpádkori emlékek békében megvannak egymással, s a hosszú évszázadok alatt annyira eggyé ötvözte az imádság, hogy egymástól elválaszthatatlanokká váltak.

Muzsnai György tehetséggel megáldott scholamester ránk maradt sorai egy szabadságszerető, becsületesen helytálló, értékeihez körömszakadtáig ragaszkodó, buzgó lelki életet élő, szülőföldjét és egymást tisztelő közösség helytállásáról tudósítanak.

"Hocce templum" - kezdem a latin nyelvű szöveg olvasását, hogy aztán édes anyanyelvünk szavaival folytatva beleborzongjunk mindannyian. Mert harcról van szó, élet-halál harcról; önvédelemről, melyet az itt lakó székelyek folytattak a rájuk törő vad áradattal szemben. Ahogy elmerülünk múltunk emlékeinek felidézésében csatazaj, kardpöngés, puskaropogás hangját véljük hallani Farcádi gödre felől, majd az életben maradt győzők hálaadó énekét. Akaratlanul velük együtt énekeljük mi is az ősi zsoltárt "Tebenned bízunk". Együtt vagyunk mind élők és holtak szellemei, mellénk ülnek a templompadokba, hogy egy rövid időre, megszentelődött lelkünk érezze a múlt megtartó erejét.

Az 1661-es gyászos, sok áldozatot követelő évre békésebb esztendők jönnek s a leégett füstös templomfalakra kazettás mennyezetet ácsolnak a szorgalmas harcedzettek. 1668-ban Árkosi János unitárius prédikátor az újjáépült templomban meggyújtja a példaadás oltárán a szent tüzet, melynek melegétől felszáradnak a könnyek s reménységgel telnek meg a szívek.

Már jól meghajlott a délutáni nap mikor az első világégés áldozatainak emlékoszlopa előtt búcsúzásra nyújtjuk kezünket. A fiatalok szeméből olvasom: még visszajövünk népünknek e szent helyére, ahol minden történelmünket, dicső múltunkat idézi. Visszatérünk, mert a példaadás oltárán égnie kell a szent tűznek s azt táplálni kell mindig, hogy ki ne aludjék.

A látogatók a temető ösvényein a visszafelé vezető útra térnek. Én maradok jobb sorsra érdemes népemmel e megfogyott, megöregedett töredékekkel, hogy műveljem a lelki talajt, írtsam a sőtét évtizedek vad hajtásait s szóljam, hirdessem az evangéliumot. Erre kötelez a múlt - örködni a lelki értékek felett.

A római úton Váralja felé halad a kirándulók csoportja. Főlöttük a "Fehér Ló" tisztán tündöklik s az aranyló napsugarakban megfürdőve szép időt ígér népének, amint biztatóan a falu felé kacsint. E szép időket várjuk, de rég, hogy várjuk, s hisszük, hogy egyszer eljön.

DANCS LAJOS unitárius lelkész

Az erős Sámson

Isten gyakran megszabadította népét, ők azonban gyakran megfedkeztek róla. A körülöttük élő népek bálványait imádták, az időjárás és a háború isteneit. Nem is csoda, hogy így hamar bajba jutottak.

Leggyakrabban délnyugatról, a filiszteusoktól jött a támadás, akik negyven évig uralkodtak Izráel felett.

Egy napon Isten üzenetet küldött Mánoahnak és feleségének, akik Czorában éltek.

- Hamarosan fiút szülsz - üzenté Isten -, mikor felnő, ő szabadítja meg Izráelt a filiszteusoktól.

Manoah és felesége már évek óta házasok voltak, de nem volt gyermekük. Ezért nagyon elcsodálóztak a hír hallatán. Nagy örömkre meg is született a fiú. Sámsonnak nevezték el, és soha nem vágta le a haját. Ez azt jelezte, hogy Sámson különleges választott eszköze lesz az Urnak. Sámson felnőtt, és nagyon erős férfi lett belőle.

Egy napon, amikor a szőlőskertben sétált, egy oroszlán támadt rá. Sámson pusztá kézzel megfojtotta. Ekkor tudta meg, hogy Isten milyen hatalmas erőt adott neki, melyet a filiszteusok ellen kezdett használni. Hamarosan mindenki csak róla beszélt.

- Hallottad, hogyan gyújtotta fel Sámson a filiszteusok gabonátábláit? Egy csomó róka far-

kára égő csóvákat kötött, és felégette az összes termésüket.

- Hallottad, hogyan ölt meg Sámson ezer filiszteust minden fegyver nélkül, egy számár állcsontjával?

- Hallottad, hogyan menekült el Gázából? A városkaput a kapufélfákkal együtt kitesztotta, és elvitte.

- Hallottad...?

A filiszteusok mérgükben a fogukat csikorgatták és meg akarták ölni.

Sámson beleszeretett Delilába, a gyönyörű filiszteus lányba. Ez kapóra jött az ellenségnek.

- Ha szeretsz engem, mondd meg, miben rejlik az erőd! - kérlelte a lány nap mint nap. (A filiszteus királyok 1100 ezüstpénz ígértek neki, ha megfejti a titkot.)

Sámson először csak mellébeszél.

- Kötözz meg hét erős, új kötéllel és akkor ugyanolyan gyenge leszek, mint bárki más.

- Fond össze a hosszú hajamat szövőszékeddel...

Végül a lánynak sikerült Sámsont levennie a lábáról és az elárulta neki a titkát.

- Még sohasem vágta le a hajamat. - mondta. - Ez annak a jele, hogy az Istené vagyok. Ebből fakad az erőm.

Delila addig simogatta Sámson fejét, amíg mély álomba merült. Ekkor gyorsan elárulta a titkot Sámson ellenségeinek. A filiszteusok bejöttek, és leborotválták Sámson haját. Ettől elvesztette nagy erejét. Megvakították, és láncre verve Gáza városába vitték. Ott arra kényszerítették, hogy a börtön malmában gabonát őröljön.

Telt az idő, és Sámson haja ismét hosszúra nőtt. Most már tudta, hogy önmagában nincs rendkívüli ereje. Ezt Istentől kapta egy különleges célra.

Egyszer a filiszteusok ünnepet rendeztek Dágon isten tiszteletére. Sámson is bevitték a templomba, hogy gúnyt űzzenek belőle. A helyiség zsúfolásig megtelt emberekkel. Sámson ekkor Istenhez fohászzkodott erőért, majd megragadta a két tartópillért, és teljes erejével megrántotta.

Az épület összeomlott, maga alá temetve mindenkit, aki csak ott volt. Ez volt Sámson utolsó, és egyben legnagyobb hőstette.

EGYHÁZI HÍREK

Örömmel adunk hírt arról, hogy az 1989-es eseményt követően ez esztendőben az unitárius egyháznak is volt anyagi alapja arra, hogy szórványban élő gyerekeket nyaraltasson. S mivel unitárius gyermekekről van szó, akik Lupényben, Vajdahunyadon és Petrosényben élnek, talán természetesen hangzik, hogy a Homoród-menti Almás és Szentmárton nyújtott táborozási lehetőséget augusztus 15-22-e között 20 szórványban élő gyermek számára.

Homoródmalmason kilenc 13-17 éves unitárius ifjú részesült a helybeliek vendégszeretetében. A Homoródszentmártonban táborozó tizenegy tagból álló 8-12 éves csoport a Dávid Ferenc Ifjúsági és Nemzetközi Konferencia Központban tölthette a pár napot.

Köszönjük a házigazdáknak és szervezőknek odaadott, lelkes munkáját.

* * *

Egyház- és művelődéstörténeti kurzus Szegeden

1992 nyarán Szegeden egyház- és művelődéstörténeti kurzust szerveztek a József Attila Tudományegyetemen. Ennek folytatásaként lehettünk ismét a Tisza parti város vendégei ez év augusztus 5-18-a között. E kéthetes tanfolyam, a szervezést illetően, követte az 1992-est.

Az előadásokat - minden nap - magyar és latin nyelvű paleográfiai gyakorlat előzte meg. Az unitárius egyháztörténetet művelők ismét hallhatták Pirnát Antal, Kesserű Bálint, Szász János, Káldos János, Balázs Mihály kiváló előadását.

Reméljük, hogy ez a Szegeden töltött két hét gyümölcsözni fog a közeljövőben.

A résztvevők nevében köszönöm szegedi vendéglátóinknak meleg szeretetét. Isten áldja meg életüket és munkájukat.

* * *

A vámosudvarhelyi leányegyházközség hívei 1994 június folyamán megavittatták templomukat. Szász János gondnok mellé állva, egyházközségükhöz való ragaszkodásukról bizonyosságot téve most már újból fehérre meszelt, tiszta templomban adhatnak hálát Istennek az áldásért és gondviselésért.

A küküllőszéplaki 1699-ben épült templom tornyának pléhezetét is lefestették. Nemsokára sor kerül a templom fedélzetének javítására is. Szükség lenne még egy belső javításra is, de ezt most még a 18 egyházközségi tag elvégezni nem tudja. Egyetemes összefogásra lenne szükség ahhoz, hogy ezt a közel 300 éves templomot megjavítsuk. Megérné.

HALOTTAINK

1994. augusztus 13-án, 67 éves korában elhunyt Boda Józsefné Csuri Rozália tiszteletes asszony. Temetésére augusztus 16-án került sor. A temetési szertartást Székely Miklós kolozs-tordai esperes afia végezte (Róm 13,7-8), majd Benedek Sándor (Fil 1,21) búcsúztatta a lelkészi kar nevében. A r. kat. egyház részéről Fodor József püspöki helynök szólt egy pár szót. A sírnál Kiss Jenő ny. lelkész búcsúztatta a nagyváradi hívek nevében az I. Kor 13 alapján. Tökés László királyhágón túli ref. püspök elfoglaltsága miatt a temetésen nem vehetett részt, de megleghangú, mélyérzésű levélben fejezte ki együttérzését. A temetésen Székely László ny. lelkész is részt vett.

* * *

Ádám Dénes homoródkeményfalvi lelkész 1994. augusztus 20-án, életének 71. évében Székelyudvarhelyen elhunyt.

1923. október 21-én született Kolozsváron. A kolozsvári Unitárius Gimnáziumban tett érettségi vizsgát 1943-ban. Teológiai tanulmányait 1957-ben végezte Kolozsváron. 1946-1947-ben a kolozsvári Unitárius Kollégiumban volt felügyelő, 1947-1954 között mint tanító tevékenykedett. Magyarzákod, Zeteváralja, Kadács, Kissolymos és Bözödújfalú helységeiben, 1957-1958-ban Bözödön és Bordoson volt gy. segédlelkész, majd Bözödkörispatakon (1958-1960), Homoródkeményfalván (1960-1994) lelkész.

A homoródkeményfalvi búcsúztatás után augusztus 23-án temették a bözödi templomból a helybéli temetőbe. A temetésen a lelkészi szolgálatot Benczó Dénes esperes-lelkész végezte, az egyetemes egyház nevében András György előadótanácsos búcsúztatta. A sírnál Benedek Mihály bözödi és Jakab Dénes szentábrahámí lelkész mondott búcsúztatót.

* * *

Göncz Mihály életének 66. évében 1994. augusztus 4-én Győrben elhunyt, augusztus 9-én temették a Győr-Kismegyeri temetőbe.

1928. január 8-án született Segesváron. A székelykeresztúri Orbán Balázs gimnáziumban tett érettségi vizsgát 1948-ban. Teológiai tanulmányait 1951-ben végezte Kolozsváron. 1951-1952 között Vadadon gy. segédlelkész. 1952-1953-ban Marosvásárhelyen az "Encsel Mór" gépgyár segédmunkása, Sepsi-szentkirályon lelkész (1953-1960), Nyá-

rádgálfalván (1960-1962) és végül 1962-1990 április 30-ig Alsófelsőszentnihiláyon lelkész. Ekkor nyugalmavonulását kérte és Magyarországra telepedett ki, ahol eredményes lelkészi munkát végzett Győrben és környékén.

Emlékük legyen áldott!

Híveink és lelkészeink figyelmébe!

Az Egyházi Képviselő Tanács két évvel ezelőtt körlevélben felkérte a lelkészeket, hogy az egyházközségekből és a hozzátartozó filiákból, szórványokból, valamint a beszolgálással megbízott egyházközségekből áttelepedett unitárius hívek névsorát az új lakhely és postai cím megjelölésével írja össze és küldje fel az egyházi központba további intézkedés végett. Kérték ezt azért, hogy lelki gondozásukról gondoskodás történjen, ugyanis híveink lélekszámát a romániai magyarságnak az utóbbi évtizedekben történő állandó kivándorlása fokozatosan apasztja és a külföldre távozók kapcsolata az egyházzal számtalan esetben megszakad. Sajnálattal állapítjuk meg, hogy a felhívásra csak négy egyházközségből érkezett válasz. Az EKT kéri a lelkészeket, hogy az egyházközségükből külföldre távozottak névsorát, postacímét legkésőbb folyó év december 15-ig terjesszék fel.

Unitárius Közlöny.

**A Keresztény Magvető
melléklete.**

**Szerkesztőbizottság:
dr. Szabó Árpád - felelős
szerkesztő,**

dr. Rezi Elek - szerkesztő.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal:
3400 Kolozsvár,**

December 21 sugárút, 9. sz.

Postafiók 24

Tel: 193236